

**laiškai
lietuviams**

OCTOBER 1993 SPALIS

KATALIKŲ BAŽNYČIOS KATEKIZMAS	289	Kun. K. Ambrasas, SJ
ATLEISK	294	Rita Vinciūnienė
ŽINGSNIS PO ŽINGSNIO MIŠIOSE	298	Jonas Lauriūnas, SJ
TRUPUTIS FILOSOFIJOS APIE KUNIGĄ (III)	300	V. Bagdanavičius, MIC
EVANGELIJA SKELBTINA VISIEMS	302	Chiara Lubich
IMPRESIJOS (V)	303	Rita Vinciūnienė
IEŠKANT DVASINĖS ATGAIVOS	307	Juozas Prunskis
PAPRASTOJI ŠIRDIS	309	Bitė Vilimaitė
ATLAIDUMAS	311	Daiva Macijauskaitė
KALBA	313	Juozas Vaišnys, SJ
KNYGOS	315	Alė Rūta
TĖVYNĖJE	317	Marija A. Jurkutė
ĮVAIRYBĖS	322	Red.
ŠYPSULIAI	323	Red.
TRUMPAI	324	Juoz. M.

Šis numeris iliustruotas dail. Onos Dokalskaitės kūrinių nuotraukomis.

Viršelio piešinys — dail. Rasos Sutkutės.

Lietuviškas raidynas — Jono Bogutos.

Apdaila — Teresės Bogutienės.

Laiškai Lietuviams — Letters to Lithuanians (ISSN 00301-540) is published monthly except July/August, when bimonthly, for \$15.00 a year by Jesuit Fathers of Della Strada, Inc., 2345 West 56th Street, Chicago, IL 60636. Second class postage paid at Chicago, IL. POSTMASTER: Send address changes to **Laiškai Lietuviams**, 2345 W. 56th Street, Chicago, IL 60636 — 1098.

*religinės ir tautinės
kultūros žurnalas*

1993 / SPALIS — OCTOBER / VOL. XLIV, NO. 10

KATALIKŲ BAŽNYČIOS KATEKIZMAS

KUN. K. AMBRASAS, SJ

I. ĮVADAS

Didžiulės sėkmės susilaukė viena praėjusiais metais pasirodžiusi knyga. Iš pradžių kiekviename Romos knygyne per dienų jos buvo parduodama po kelis šimtus ar net po tūkstantį egzempliorių. Popiežius Jonas Paulius II šios knygos išleidimą laiko vienu reikšmingiausių paskutinio laikotarpio Bažnyčios istorijos įvykių.

Kokia čia knyga? — “Katalikų Bažnyčios katekizmas”. Juo susidomėjo visi. Katekizmas jau išspausdintas prancūzų, italų, ispanų kalbomis. Netrukus pasirodys ir kitų vertimų. Verta arčiau susipažinti su šia knyga. Šiam tikslui ir bus skirta mūsų pokalbiai.

Paprastai katekizmu vadinama svarbiausiųjų tikėjimo tiesų santrauka. Stengiamasi, kad ji būtų aiški, lengvai suprantama. Išgirdę žodį “katekizmas”, tikriausiai prisimenam vaikystės skaitytų plonutę knygelę. Klausimai, — trumpi atsakymai. Visa, ko reikėjo pasirengti Pirmajai išpažinčiai ir šv. Komunijai. Pamatę naująjį katekizmą, ko gero išsigąstumėt: jis daugiau primena enciklopedinį beveik 800 puslapių tomą. Mat katekizmai

Čiurlioniana

O. Dokalskaitė, 1976

nėra vienodi. Vieni, didieji, daugiau skirti kunigams, tikybos mokytojams. Kiti, mažesni, gal tik vaikams. Šis didysis “Katalikų Bažnyčios katekizmas” pirmiausia skirtas atsakingiesiems už katekizaciją, — vyskupsams, kunigams bei katechetams. Jis turėtų būti atramos taškas rengiamiems atskirų šalių katekizmams, labiau pritaikytiems prie vietinių tradicijų ir kultūros.

Katekizmas labai naudingas visiems tikintiesiems. Popiežius šią naudą pabrėžė — simboliškai įteikė katekizmą ne tik penkiems vyskupsams — penkių žemynų atstovams, bet ir sutuoktinių porai, dviem jaunuoliams ir dviem 10-ies metų vaikučiams. Visų kraštų, bet kokio amžiaus ir tautos tikintieji gali rasti čia didelę pagalbą — gali pagilinti tikėjimą, atnaujinti dvasinį ir moralinį gyvenimą.

Kaip atsirado ši katalikų tikėjimo santrauka? 1985 metais Romoje vykęs nepaprastasis vyskupų sinodas pageidavo, kad remiantis II Vatikano susirinkimo mokymu, atsižvelgus į pasikeitimus pasaulyje, būtų parengtas visai Katalikų Bažnyčiai bendras katekizmas. Popiežius 1986 metų liepos mėnesį įkūrė specialią komisiją, kuri turėjo rūpintis naujojo katekizmo rengimu. Ši komisija dirbo iki 1992 metų balandžio mėnesio, — taigi beveik šešerius metus. Kodėl taip ilgai? Visų pirma atliktas didelis ir kruopštus parengiamasis darbas. Paruošus pirmąjį katekizmo variantą, pasiteirauta visų pasaulio vyskupų, teologijos fakultetų, katekizacijos institutų nuomonės. Gauta 24.000 pasiūlymų. Visus reikėjo apsvarstyti, iš naujo peržiūrėti katekizmo tekstą. Komisija dar keletą kartų tikslino, derino, kol pagaliau jį buvo galima atiduoti popiežiui, kuris patvirtino ir oficialiai pristatė visai Bažnyčiai pernai gruodžio 7-ąją.

Anot popiežiaus, katekizmas yra Dievo Apvaizdos dovana Bažnyčiai, šių laikų žmogui. Jį sudaro keturios dalys. Pirmojoje išdėstomos tikėjimo išpažinimo tiesos; antroje kalbama apie Bažnyčios liturgiją, sakramentus; trečioji paliečia moralinę krikščionio

gyvenimo pusę, nagrinėdama Dievo įsakymus. Paskutinėje dalyje randame mokymą apie krikščioniškąją maldą. Visos šios dalys sudaro nedalomą visumą, kur darniai jungiasi sena ir nauja; išdėstoma tūkstantmetė Katalikų Bažnyčios tradicija II Vatikano susirinkimo nutarimų dvasia, paliečiamos opiausios XX amžiaus pabaigos žmogaus problemos.

Kai kas manė, kad naujajame katekizme bus pateiktas vien nuodėmių sąrašas, išvardinti katalikui draudžiami dalykai. Katekizmo tikslas ne toks. Jis siekia atsakyti į esminius, kiekvienam žmogui rūpimus klausimus: ką turime daryti, kad mūsų gyvenimas ir pasaulis būtų teisingas? nuo ko priklauso jo sėkmė? O svarbiausia, kaip galime atrasti savo laimę? To klausiamo visi, nes laimės troškimas glūdi pačioje mūsų prigimtyje. Katekizmas, remdamasis Šventuoju Raštu ir visuotiniu Bažnyčios tikėjimu, atsako: žmogaus laimė yra meilėje. Kartu jis nurodo, kad meilės esmė mums apreiškia pats Dievas savo Sūnuje Jėzuje Kristuje: jo žodyje, gyvenime, jo mirtyje ir prisikėlime; nurodo, kad Dievo įsakymai yra tikros meilės kelias; o savo laimę kiekvienas galime atrasti tik kartu su kitais, mylėdami ir jausdami atsakomybę už visą žmoniją.

Šiandien vertybės nupigintos, nebevertinami esminiai dalykai. Skepticizmas, netikrumas stumia griebtis pinigų, patogumų, beatodairiškai vaikytis sėkmės. Kartu jaučiamas didelis nepasitenkinimas, nes visa, ko žmogus griebiasi, neatneša jam tikros laimės.

“Katalikų Bažnyčios katekizmas” nori mūsų laikų žmogui tarti aiškų žodį, trokšta padėti nugalėti skepticizmą ir netikrumą, skatinti įsisąmoninti, kad krikščioniškasis tikėjimas duoda gyvenimą įprasminančias vertybes. Šios vertybės ir tikėjimo teikiamas tikrumas niekada nesusvyruoja, nes jų pagrindas ne žmogiška filosofija ar visuomet trapios ir nuolat besikeičiančios teorijos, bet pats Dievas ir žmogumi tapęs jo Sūnus Jėzus Kristus. Katekizmas aiškiai šiandienos žmogui išdėsto krikščioniško tikėjimo esmę, tik-

sliai pasakytą ir patvirtintą aukščiausio Bažnyčios autoriteto. Šis katekizmas yra lyg spindulys, nušviečias sunkų ir tamsų mūsų laikų žmogaus taką. Jis pasako ne vien tik, ką turime tikėti ir kaip mylėti, bet ir ko galime viltis.

II. ŽMOGUS GALI PAŽINTI DIEVĄ

Iš pradžių “Katalikų Bažnyčios katekizmas” skatina pažvelgti į taip giliai žmogaus širdyje slypinčią Dievo troškimą. Žmogus trokšta Dievo, nes jis yra sukurtas Dievo ir Dievui; tik jame gali surasti be paliovos ieškomą tiesą ir laimę. Prisiminkim šv. Augustino žodžius: “Sukūrei mus sau, Viešpatie, ir nenurims mūsų širdis, kol neras atilsio tavyje”. II-asis Vatikano susirinkimas šią tiesą taip išdėstė: “Žmogaus kilnumo svarbiausias pagrindas glūdi jo pašaukime bendrauti su Dievu. Žmogus nuo pat savo egzistavimo pradžios buvo pakviestas į dialogą su Dievu. Jis apskritai egzistuoja tiktai dėl to, kad Dievo sukurtas iš meilės, nuolat tos pačios meilės yra palaikomas; jis gyvena ne pagal tiesą, jeigu laisvai nepripažįsta šios meilės ir nepaveda savęs Kūrėjui”.

Iš amžiaus į amžių nerimstantis veržimasis į Dievą yra ženklus ir įvairus visose pasaulio religijose. Vadinasi, žmogus iš esmės yra religinga būtybė. Apaštalių darbuose parašyta: “Dievas iš vienos šaknies išvedė visą žmonių giminę, kuri gyvena visoje žemėje. Tai jis nustatė aprėžtus laikus ir apsigyvenimo ribas, kad žmonės ieškotų Dievo ir tarytum apgrai bomis jį atrastų, nes jis visiškai netoli nuo kiekvieno iš mūsų. Juk mes jame gyvename, judame ir esame”.

Tačiau žmogus šį “giliausią ir gyvybinį ryšį su Dievu” gali užmiršti, gali jo nepaisyti ar net atmesti. Šitaip atsitinka dėl įvairių priežasčių: pasipiktinama pasaulyje egzistuojančiu blogiu, kartais dėl religinio neišmanymo ar abejingumo, dėl pasaulio rūpesčių ir turtų, blogo tikinčiųjų pavyzdžio, priešiškos religijai mąstysenos ir galų gale dėl nusidėju-

sio žmogaus noro iš baimės pasislėpti nuo Dievo. Nors žmogus gali Dievą užmiršti ar jo nepaisyti, bet Dievas niekada nepalauja kvietęs kiekvieną žmogų, kad jo ieškotų ir taip rastų gyvenimą ir laimę. Šis ieškojimas pareikalauja iš žmogaus proto pastangų, geros valios, “tyros širdies”, o taip pat kitų žmonių liudijimo.

Sukurtas pagal Dievo paveikslą, kviečiamas jį pažinti ir mylėti, žmogus ieško Dievo pažinimo “kelių”. Jie dar vadinami Dievo buvimo įrodymais. Ne todėl, kad būtų surasti gamtos moksluose, o todėl, kad yra “tinkami ir įtikinantys argumentai”, padedą pasiekti tikrumą. Žvelgdami į nuolat judantį ir besikeičiantį pasaulį, į jo praeinamumą, tvarką ir grožį, galime surasti Dievą, kaip visatos pradžią ir tikslą. Kalbėdamas apie pagonis, šv. Paulius sako: “Juk tai, kas gali būti žinoma apie Dievą, jiems aišku, nes Dievas jiems tai leido suprasti. Jo neregimosios ypatybės — jo amžinoji galybė ir dievytė — nuo pat pasaulio sukūrimo aiškiai suvokiamos protu iš jo kūrinių”.

Pats žmogus yra laisvas, atviras tiesai ir grožiui. Jis jaučia, kas yra gera, girdi sąžinės balsą, veržiasi į begalybę ir laimę. Tai lyg ženklai, kuriuos jis išvelgia savo sieloje ir supranta, kad “amžinybės sėkla, esanti žmogaus viduje, nesuvedama į gryną medžiagą”, jo siela gali kilti tiktai iš Dievo. Visas pasaulis ir pats žmogus liudija, kad savyje jie neturi nei pradžios, nei galutinio tikslo. Tokiu būdu, šių įvairių “kelių” dėka žmogus įsitikina, jog yra aukštesnė Būtybė, visa ko pirmoji priežastis ir galutinis tikslas, “kurią visi vadina Dievu”.

Bažnyčia aiškiai moko, kad žmogus, žvelgdamas į kūrinius, savo prigimtu protu gali pažinti Dievą, kaip visa ko pradžią ir tikslą. Tačiau šiame Dievo pažinimo kelyje jis susiduria su daugybe sunkumų. Todėl reikalinga Apreiškimo šviesa, kuri apšviestų ne vien tai, kas viršija žmogišką protą, bet ir moralines, religines tiesas, kurias protas iš esmės gali suvokti. Tai būtina tam, kad

dabartinėmis žmonijos sąlygomis visi jas galėtų nesunkiai, tvirtai ir be klaidos pažinti.

Bažnyčia yra įsitikinusi, kad apie Dievą galime kalbėti visiems ir su visais. Tiesa, koks yra ribotas Dievo pažinimas, tokia gali būti ir mūsų šneka apie jį. Negalime kitaip kalbėti apie Dievą, kaip tik remdamiesi sukurtuoju pasauliu, savo žmogišku, ribotu pažinimu ir mąstysena.

Taigi tam tikru atžvilgiu visi kūriniai panašūs į Dievą, ypač žmogus, sukurtas pagal jo paveikslą ir panašumą. Įvairialypiai kūrinių tobulumai: tiesa, gėris, grožis atspindi begalinį Dievo tobulumą. Tačiau Dievas pranoksta bet kokią kūrinį. Mūsų kalba apie Dievą turi būti apvalyta nuo žmogiškos vaizduotės, nuo to, kas ribota, netobula. Galime tik šį tą pasakyti apie Dievą, nepajėgdami išreikšti begalinės jo Paslapties. Nors ir netobulai, bet pagal išgales turime apie jį kalbėti. II Vatikano susirinkimo dokumentuose parašyta: „kūriniai be Kūrėjo nyksta“. Todėl Kristaus meilė skatina tikinčiuosius nešti gyvojo Dievo šviesą tiems, kurie jo dar nepažįsta ar vengia.

III. DIEVO APREIŠKIMAS

Žmogus savo protu gali pažinti Dievą, žvelgdamas į jo kūrinius. Dar yra kitas Dievo pažinimo būdas, neprieinamas žmogui vien jo paties jėgomis, — Dievo Apreiškimas. Visiškai laisvu savo valios sprendimu Dievas apreiskia ir dovanoja save, atidengdamas savo Paslaptį, savo gailestingumo planą, nustatytą prieš visus amžius. Šį planą jis tobulai atskleidžia tada, kai atsiunčia savo mylimąjį Sūnų, mūsų Viešpatį Jėzų Kristų, ir Šventąją Dvasią.

“Gerasis ir išmintingasis Dievas panoro

apreikšti save patį ir paskelbti savo valios paslaptį, kurios dėka žmonės per Kristų, įsikūnijusį Žodį, Šventojoje Dvasioje turėtų galimybę prieiti prie Tėvo ir tapti dieviškosios prigimties dalyviais”. Apreikšdamas save patį, Dievas nori, kad žmogus pajėgtų atsilipti į jo kvietimą, jį pažintų ir mylėtų kur kas labiau, nei pajėgtų pats iš savęs. Dievas atskleidžia save žmogui pamažu, parengia priimti antgamtinį Apreiškimą, kurio viršūnė yra įsikūnijusio Žodžio-Jėzaus Kristaus asmuo ir jo pasiuntinybė.

II Vatikano susirinkimo dogminėje konstitucijoje apie Apreiškimą yra toks sakinytis: “Dievas, visa sukurdamas ir viską palaikydamas savo Žodžiu, amžinai save liudija sukurtais daiktas ir, trokšdamas atverti amžinojo išganymo kelią, nuo pat pradžių apreiskė save pirmiesiems tėvams”. Šis Apreiškimas nebuvo nutrauktas dėl pirmųjų tėvų nuodėmės. “Po jų nupuolimo davęs išganymo pažadą, Dievas sužadino žmonėse išganymo viltį ir nuolat rūpinosi žmonijos reikalais, kad suteiktų amžinąjį gyvenimą visiems, kurie, kantriai dirbdami gerus darbus, ieško išganymo”. Vienos Romos mišiolio maldos žodžiais meldžiamės: “Kai per neklusnumą jis tavo draugystę prarado, jo nepalikai mirties valdžioje... Žmonėms tu Sendorą siūlei ne kartą”.

Jau su Nojumi Dievas sudarė amžiną Sendorą-Sutartį, kuri truks tol, ko egzistuos pasaulis. Būdamas ištikimas savo pažadams, jis išrinko patriarchą Abraomą: kvietė jį palikti savo kraštą, gimines, tėvo namus ir pažadėjo, kad jame bus palaimintos visos žemės tautos. Iš Abraomo kilusi tauta tapo Dievo pažadų paveldėtoja, pašaukta sujungti į vieną Bažnyčią-Bendruomenę visus išsklaidytuosius Dievo vaikus.

“Po jų nupuolimo davęs išganymo pažadą, Dievas sužadino Žmonėse išganymo viltį ir nuolat rūpinosi žmonijos reikalais, kad suteiktų amžinąjį gyvenimą visiems, kurie, kantriai dirbdami gerus darbus, ieško išganymo”.

***Sušalusioje Lietuvoj tvyro
žvarbi paskutinioji metų diena.
Lyg ir snyguriuoja, o šaltis spi-
gina ir veidą, ir sielą. Juk šal-
čiausia, kai ir siela sužvarbsta.
Išties, ar gali jausti šilumą pa-
skutiniąją metų dieną užkasęs
tikrą savo tėvą kapų kalnelyje?***

Stovime štai prie ką tik šviežiai su-
pilto, grumstėto kapo, nukloto šalčio su-
stingdytais eglišakių vainikais. Šešėliai nuo
mirgančios žvakelių šviesos žaidžia keturių
seserų ir brolio veiduose. Stovime. Jau
viskas sutvarkyta, net grumsteliai surankioti
ir suslėpti po vainikais, net kaspinėliai su
užrašais: Mielas Tėveli... Brangus Tėveli...
N. Tėveliui... R. Tėveliui... B. Tėveliui...
D. Tėveliui... — išglostyti, išlyginti...

Jis nemėgdavo švelnumo, taip, nors,
išlenkęs stikliuką ir praeitį prisiminęs, daž-
nai sentimentaliai apsiverkdavo. O mums
visiems būdavo gėda metų naštos įveikto
tėvo ašarų. Mes visi stengdavomės užtrenkti
jo ašaringą balsą savo rūpesčiais, dejonėmis,
aimanomis. Tėvelis. Tėvas. Buvo — nebėra.
Visas tris šventų Kalėdų dienas lankė iš
eilės savo vaikų šeimas, o ketvirtą... Nešėsi
malkų glėbelį, krito, užsimušė.

Naujųjų metų išvakarėse stovim žvar-
boje prie sušalusų grumstų kauburėlio.
Tylim. Temsta. Visi ruošiasi sutikti Nau-
juosius, o mes?.. “Negi ir vėl niekas ne-
pasikeis, negi ir vėl visi gyvensim kaip lig
šiolei” — tyliai prataria jaunylė sesuo. At-
sakymo nė vienas neištariant. Kiekvieno

mūsų atsakymas lieka su mumis, mūsų vi-
duje. Be abejonės, kiekvienas iš mūsų, sė-
dėdamas pusantros paros prie Tėvo karsto,
permastė viską, kas buvo, kas yra ir — kaip
bus rytoj... Be abejonės, kiekvienas iš mūsų
kuklioje, bet tą dieną iškilmingai apšviestoj
vaikystės bažnytėlėj atsiklaupęs prie klau-
syklos šnibždėjo turbūt tą patį: “nebuvo
gera duktė savo tėvui... nebuvo geras sū-
nus... nebuvo gera anūkė... Išties, nebuvo
gera duktė, bet neatsiprašiau”. Vis ruošiausi
Didžiajam Atsiprašymui, ruošiausi ir ne-
suspėjau. Savaitės, pusdieno, valandos pri-
stigo ir man, ir mums visiems, kad ištar-
tumėm kiekvienas savąj ATLEISK...

Atleisk, kad nebuvom dėmesingi, ramiai
ir kantriai neišklausydavom, Tėve, Tavo
pasiguodimų.

Atleisk, kad taip ir neišmokom atleisti
už vaikystėje patirtas nuoskaudas suardy-
tame, išdraskytame, sušaudytame pokario
gyvenime.

Atleisk, kad net paskutinę Tavo gyve-
nimo dieną visi buvom taip tirštai paskendę
savo rūpesčiuose ir tik susvetimėjęs balsas
telefono ragelyje “Tėtis mirė” privertė krūp-
telti ir... prapliupti karčiomis atgailos aša-
romis.

Atleisk, Tėve, atleisk... Tu jau irgi per-
žengei baisųjį mirties slenkstį, Tu jau irgi
Anapus, Tu jau irgi pas Viešpatį... O mes
čia, prie grumstais sušalusio smėlio kau-
burėlio, likome melstis už Tave... Baigiasi
diena, baigiasi metai. Tėvą užkasę — su-
tiksim Naujus?.. Kokie jie bus?

Tėve, atleisk, kad mes tik dabar, šią
baisią mums paskutinę metų dieną, mo-
komės ištarti Tikrojo Atsiprašymo žodžius.

Vaike, aš irgi Tavo tėvas. Vaike, aš irgi Tavo motina. Ir Tu kažkada stovėsi prie mano kapo...

“Tik jau be sentimentų!” — girdžiu, kaip nutrauki mano sakinį. Gerai, Vaike, apsieisim be sentimentų, gaudulio, ašarų... Bet šnektelkim. Juk išaušo Naujųjų Metų pirmoji diena. Mes išvalėm savo tėvo kambarius, surankiojom, sudėliojom drabužius, daiktus, įrankėlius — visą susenusio žmogaus gyvenimo skurdų bagažą. Prikrovėm krepšius vaistų tūtelių (medikams pasiūlysim, gal ko prireiks...), peržiūrėjom ir atsirinkom nuotraukas — apgailėtinus tokio trumpo žmogaus buvimo žemėje šešėlius. Tai visa, kas liko iš tėvo buvimo. Vaike, įsiklausyk: visa, kas lieka iš žmogaus čia, žemėje, telpa štai tokios vienos dienos apyvokoje ir apsišvarinime. O tas smėlio kauburėlis... Taip, taip, tik simbolis, prie kurio visi susirinksime keletą kartų per metus. Mes — visi, o jūs?..

“Senelio vėlė čia, šitame kambaryje, ji kažką svarbaus nori jums pasakyti, o jūs visi nesiklausot” — filosofuoja dukra nakties trečią valandą, kai prie mirusio tėvo karsto liekam tik dvi — dešinėj aš, kairėj ji. Ilgai ji man aiškina, kad tas sudarkytas, supjaustytas, nuvožtu ir taip negrabiai vėl prilipdytu kiaušu lavonas — jau nebe žmogus, nebe senelis, nebe mūsų tėvas... “O jūs dar ginčijatės, kokį kaklaraištį užrišti, kokį šventą paveiksluką į rankas įsprausti”, — nusišaipto mergiūkštė. Nebeištveriu ir išsitraukiu rožančių: pasimelsiu už Tėvą, dukra, nutilk... Nutyla. Žinau: šis vaikas neišniekins tėvų atminimo, nes turi savo Tiesą, turi savo Tikėjimą. O kitas vaikas, o anas, o ana, kuri klykauja, žvgygauja Naujųjų Metų naktį girtu balsu pusiau rusišką, pusiau anglišką dainą? Krūptelim susikibusios už parankių su seserim tą šaltą ir naujokią naktį, susiruošusios tyliai paršlamenti iš brolio namo. Klykia, žviegia, girtais bal-

Gatvė II

Dokalskailė, 1991

sais mauroja miesto gatvės. O daugiausia jauni — šešiolikmečiai, aštuoniolikmečiai...

O mūsų vaikai, o mūsų ateitis, o Lietuvos viltis... Švirksčia seiles pro lūpų kampučius ir spjauo čia pat, ant šaligatvio, po mano, po tavo kojomis. Nusikeikia bjauriausiu keiksmu ir stukteli į mano, į tavo kuprą prikimštame autobuse. Trinkteli išgertą šampano butelį į grindinį ir dėl efekto brūkštelia degtuką, meta į šiukšlių konteinerį, iš kurio per kraštus lipa “tiesų”, “Lietuvos rytų”, “respublikų” gniužulai — teliepsnoja, teskleidžia mėšlu pasmirdusį kvapą ir mano, ir tavo panosėje...

Vaike, aš Tavo tėvas. Vaike, aš Tavo mama. O Tu? O Tu didžiujiesi Gariūnų turgaus gėrybėmis, Tu diktuoji visus Lietuvėlės (Tėvynės, juk!) muitinių įstatymus, Tu šmirinėji po Europą... Ką ten europos — ir amerikos, ir arabiški emiratai. Tavo apkeliauti, išžvalgyti, išsiaiškinti pelnai, kuriuos dar galima iš ten parsivežti. Skudurais, daiktais aparatūromis, opeliais, folkswagenais... Namo, į tėvynę Lietuvą, kur Tavo namai, kur Tavo tėvai...

Ak, Vaike, atleisk, tai aš Tavęs neišmokiau tarti paguodos ir užuojautos žodžio sušalusiam ir alkanam, nepratinau sušildyti kito nesavanaudiškos meilės jausmu. Dirbti Tavęs neraginau, kaip mane buvo įpratinę mano tėvai, dirbti ir iš to gyventi nemokiau. Atleisk, Vaike, tai ir aš — ir AŠ apvogiau Tavo sielą, nuskurdinau ją taip, kad jau jokia šviesesnė prisikėlimo vilties kibirkštėlė į ją nebeprasibraus. Atleisk, Vaike, kad Tu taip ir nugyvensi sotų, prabangų, bet skurdų ir menką gyvenimą, o prie motinos, o prie tėvo karsto jau nemokėsi nubraukti atgailos ir atsiprašymo ašaros. Atleisk, Vaike, tai mes, tai ir aš kalta, kad Tu niekuomet nesužinosi, ką reiškia ATLEISTI kitam.

Nejaugi telieka tik atsidusti su lietuviško kaimo poetu:

Betgi, Viešpatie mielas, ką gi pats šiam pasauly gali,

Kai rugpjūčio padangėj šiurpulinga perkūnijos šventė

Ir kai medžiai iš baimės balti ir iš laimės žali?

Atleisk, Vaike, Tau tai tik ašaringi sentimentai... Žinau — todėl atleisk...

Atleisk, Tėve, kad mes Tau visą gyvenimą neatleidom. Atleisk, Vaike, kad mes Tave išauginom be Atlaidumo skiepo... Atsiprašyti gal ir ne vėlu. Ir melstis, maldauti

Pasaulio Tėvą, visos Kūrinijos Tvėrėją niekuomet ne vėlu.

Nenuženk nuo akmens, o Marija,

Nepalik, nepalik Lietuvos! — prašom, maldaujam kas sekmadienį sentimentalių televizijos pageidavimų koncertuose, o patys? O patiems neapsiverčia liežuvis ištarti šventą Tėvynės vardą. Kas atsitiko? — klausinėjam vieni kitų ir... čia pat stebinam savo tautiečius, atvykusius iš užjūrių (pasisvečiuoti, padėti atsitiesti!) savo sugebėjimu apgaudinėti, mulkinti kitus, išsisukinėti, grobti ir tempti viską tik sau, tik į savo gūžtą, ir burnoti, užgaulioti, šmeižti kitus — o teisinti gi save. Meistriškai, profesionaliai esam įgudę visa tam. Galime net pažadėti tokiais pat saldumu apnuodytais žodžiais:

Mes išpuošim šventoves lelijom

Ir nevystančiais rožių žiedais...

Ir!..

Ir prisipjaudyti, prišiukšlinti ne tik šventorius, bet ir bažnyčių priedurius. Arba susirieti, išsiplūsti, susistumdėti prie pat altorių su bronzos spindinčiais tabernakuliais.

Atleisko Marija, Tavo vardu mes jau išmokom spekuliuoti. Ir ramybės bei vilties pasisemti nebesugebam net iš Tavo Viešpaties net iš Tavo Sūnaus Jėzaus Kristaus žodžių ir buvimo. Šventasis Aurelijus Augustinas prieš pusantro tūkstančio metų mokė pasaulį, kad viena yra greitai atsikelti, o jau visai kita — nebepulti į duobę, purvais aptekusią. O puolame, neriame atgal į savo sielos purvus, net nebandę jų nuvalyti, nušviesti atgailos ir atsiprašymo ašaromis... Ką ten ašaromis! Atgailos ir atsiprašymo žodis — tarsi tas plastmasinis spalvotas žaisliukas. Mėtomės juo kiekvienoje keblesnėj situacijoje, manydami apsivalą, nusiprausią, pasiteisiną... Bet juk tik vieni kitų akyse, o ne Tavo, Viešpatie Dieve, apvaizdoj, ne Tavo, Dieve, gerume. Šventasis Tėvas Kalėdinį sveikinimą Urbi et orbi užbaigė: "Tėve... padėk

ištverti gerumel!” Bandau ištarti šį maldavimą dar ir dar kartą...

Ne! Atleidimo maldavimas prie Tėvo karsto, atsiprašymas prie jo kapo duobės — rūsčiai ir neatšaukiamai pavėluotas. Ne tik peržengęs rūstųjį mirties slenkstį Tėvas jo neišgirs, bet ir aš pati savojo ATLEISK neišgirsiu ir nepajusiu taip, kaip privalėjau suvokti tą didžiąją ir skaudžiąją atsiprašymo prasmę gyvo Tėvo akyse.

Ne! Atleidimo šauksmas netgi puolant ant kelių prieš tėvynę parduoti ir išduoti pasiruošusius savo vaikus — grėsmingai ir apgailėtinai pavėluotas. Ne tik į europas bei arabiškus emiratus besukbantys mūsų “tautos ateities žiedai” jo neišgirs, bet ir mes patys savojo ATLEISKITE jau niekuomet nepajusime taip, kaip galėjome (o, galėjome ir privalėjome!) suvokti tą didžiąją ir skaudžiąją atgailos prasmę nekaltose savo mažų kūdikių akutėse.

Pavėlavau. Atleisk, o Viešpatie Dieve! Ir nepalik, nepaniekink, nenusigręžk nuo manęs. Nes tik Tu vienas moki tikrojo Atleidimo. Aš sugrįšiu, prie Tavęs, aš būsiu su Tavimi — atleisk.

Pavėlavom. Atleisk, o Marija! Ir neuženk nuo Šiluvos akmens, ir nepalik mūsų, nenusigręžk nuo mūsų. Nes tik Tu viena moki tikrojo Nuolankumo. Mes išmoksime saldėsiais nudažytus žodžius paversti gyvu kūnu.

Juk sunku. Taip daug pavėlavus, labai sunku suklupti po Nuolankumo našta, palinkti po Atgailos kryžiumi, supurvintom lūpom ištarti Atsiprašymo žodį, atšalusia širdimi pajusti Atleidimo prasmę — sunku.

**TÈVÈ...
PADÈK IŠTVERTI
GERUME!**

MIŠIOSE

JONAS LAURIŪNAS, SJ

5. ANGELŲ GIESMĖ

Pradiniai šv. Mišių momentai, kaip sakysim, žegnonė, pasveikinimas, altoriaus pabučiavimas, gailesčio aktas, maldaujantis ir kartu džiugus Kyrie šūksnis, yra tarsi kopimas laiptais į šventovę. Užkopiame ir sustojame prie durų — jas atidarome, ir mums pasirodo šventovės vidus, nors ir ne visas. Kad aiškiau pamatytume, reikia giliau į vidų įžengti, bet ir per praviras duris jau ši tą pamatome.

*Toks durų pravėrimas šv.
Mišiose yra vadinamas
introitas.*

Tai trumpas tekstas — viena, antra psalmės eilutė arba kitos Šv. Rašto vietos paimtas sakinukas, tos dienos šv. Mišių pagrindinė mintis, arba tos dienos šventės esmė. Introitas — lietuviškai — įžanga. Ji giedama kunigui einant prie altoriaus. Jei negiedama, pats kunigas ją garsiai perskaito. Šis trumpas tekstas, tarsi raktas, nutraukia uždangą ir mūsų žvilgsniui atsiskleidžia miniatiūriškas liturginis peizažas. Gera yra įsiklausyti į šį tekstą ir sieloje susitelkti prie tos minties ar šventės paslapties, kurią Bažnyčia mums pateikia.

Sekmadienį arba šaip didesnėje šventėje kunigas užgieda Gloria — Garbė Dievui

aukštybėse. Manoma, kad šis gražus himnas atsirado pirmaisiais krikščionybės amžiais. Jo turinys yra įkvėptas Biblijos, nes prasideda angelų giesme, skirta Tėvui šlovinti; Sūnui ir Šventajai Dvasiai pagarbinti.

Mums, tikintiesiems, yra prikišama, kad religija — tai biznesas, prekyba, sandėris, tai pastangos užsitikrinti sau geresnę poziciją, laimėti Dievo palankumą. Štai ledynmečio žmogus urvo sienose piešdavo žvėrių figūras, kad palenktų sau aukštesnių jėgų malonę... Burtininkai, šamanai, įvairiais kerėjimais ir apeigomis mėgindavo nuvyti piktąsias dvasias, įveikti ligas, iššaukti gerą orą, užtikrinti gerą derlių. Graikai, romėnai aukodavo daugybę jaučių, avių, kad permaldautų likimą... Tiek senose, tiek šiuolaikinėse religijose esą tas pats siekimas — į savo pusę patraukti aukštesnes jėgas, Dievybę...

Iš kur šie siekimai, šie troškimai? Sakoma, kad religiją pagimdė baimė. Žmogus bijojo to, ko nepažįsta, bijojo tamsių jėgų, ateities, nelaimių, ligų, mirties. Kiti sako, kad religiją pagimdė troškimas: troškimas palaimos, atpirkimo, troškimas neprieinamybės ir amžinumo, troškimas amžino džiaugsmo ir galutinės taikos, ramybės. Reikia manyti, kad abu šie aiškinimai yra teisingi. Jei taip, tai religiją sudaro baimė ir troškimas, nuogastis ir viltis, dejonė ir klausimas.

Kai žmogaus širdyje aidai liūdna giesmė iš baimės ir klausimo tonų, iš mirties siaubo ir amžinybės ilgesio akordų, vieną kartą pasi-

girdo nauja melodija, šlovinančioji giesmė, himnas, kuriame nėra prilipę savimeilės, išskaičiavimo. Pirmoje vietoje ne žmogaus vargai ir rūpesčiai, bet Dievo didybė: “Šloviname Tave, aukštiname Tave, lenkiamės Tau, garbiname Tave, gėrimės Tavo didžia garbe!.. Tu vienas šventas, Tu — vienatinis Viešpats, Tu — pats didingiausias!” Taip negali giedoti tas, kurio sieloje baimė. Taip prabilti gali tik tas, kurio siela yra pilna džiaugsmo.

*Ši giesmė sako mums:
krikščionybė yra
džiaugsmo religija.*

Mes džiaugiamės, kad galime Dievą savo Tėvų vadinti, kad Jo Sūnus Jėzus Kristus išvadavo mus iš mirties ir nuodėmės, kad Šv. Dvasia veikia pasaulyje ir yra įsiliejusi į mūsų širdis. Šioje giesmėje mes nerandame jokio pėdsako, kad būtų siekiama Dievą palenkti sau arba užmegzti sandėrį, kad užsitikrintume sau gerovę šioje žemėje ir kitame gyvenime. Šioje giesmėje žmogus džiaugiasi Dievo didybe, šlovina Jo galybę ir gerumą; jis nusgręžia nuo savęs, nežiūri į save — jis žvelgia į Dievą, regi Jo didybę ir Juo džiaugiasi.

Be abejo, krikščionybėje, krikščionių maldose, jų giesmėse yra prašymų, skundų, dejonių, pagalbos šūksnių, troškimų, svajonių. Bet visa tai — ne pirmoje, bet antroje vietoje. Tai matoma Gloria giesmėje. Galutinis žmogaus tikslas ir paskyrimas — garbinti Dievą, gėrėtis Juo.

*Šią giesmę gali giedoti tik
tas, kas suvokia, kad Dievas
anksčiau atsako, negu
žmogus užklausia.*

Dievas anksčiau pasirūpina, negu žmogus susirūpina. Dievas anksčiau išsena į kelią, negu žmogus sumano keliauti. Dievas anksčiau randa žmogų, negu šis pradeda Jo ieškoti. Dievas anksčiau taria “taip”, negu žmogus atsisako savo “ne”. Džiaugsmas, kurį Dievas teikia, yra svaresnis, negu visi malonumai, kuriuos sau žmogus pasiteikia.

Yra daug ginčų dėl krikščionybės kaip religijos. Religija paprastai suprantama, kaip žmogus ieško Dievo, kai nori užmegzti kontaktą su Dievu. Šiuo požiūriu krikščionybei netinka religijos vaidas, ji yra kažkas daugiau. Krikščionybė — tai Dievas, ieškantis žmogaus; Dievas, išėjęs į kelią sutikti žmogaus; tai Dievas, esąs pradžioje ir gale; tai Dievas, visa visame veikiąs. Tokia yra tiesa, kuri skelbiama GLORIA giesmėje.

*Šv. Paulius pastebi, kad mes
visi esame kalti, reikiamai
nepagerbdami Dievo
(Rom 3,23).*

Teskamba ši giesmė mūsų širdyje, teskamba mūsų balsas visos žmonijos didžiojoje giesmėje, šlovinančioje Dievą, kad mes visi pasiektume amžinąją garbę Dieve!

(B.d.)

■ Vilniaus aikiv. J.A.Bačkio rūpesčiu ir padedant Vokietijos Maltos ordinui, buvo įkurta Vilniuje “Betanijos” valgykla skurdo paliestiems žmonėms.

■ Suvienytoje (Rytų ir Vakarų) Vokietijoje gyvena apie 30 milijonų ktaliku, kurie yra susibūrę į 13 tūkstančių parapijų: jose dirba apie 18 tūkst. diecezinų kunigų ir 7 tūkst. vienuolių kunigų. Moterų vienuolynai turi 53 tūkst. narių.

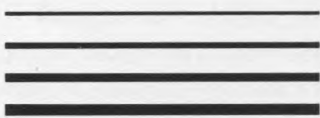
■ Prel. dr.Vincas Baltuška, buv. Šv. Kazimiero parapijos LosAngeles asistentas, San Diego kunigų seminarijos profesorius, gegužės mėnesį grįžo nuolatiniam gyvenimui į Lietuvą.

Kalbant apie kunigą pasaulietišku požiūriu, negalima praeiti pro šalį ir pasauliečio. Klaidinga būtų pažiūra žiūrėti į pasaulietį tuo požiūriu, kad jis nėra pasiekęs kunigiškumo. Pasaulietis krikščioniškoje sąrangoje yra vertybė savyje. Jis yra vertybė ir dieviškos malonės sąrangoje. Apie tai verta kalbėti ypač mūsų laikais, kai popiežius Pijus XI yra paskelbęs savo mintis apie karališkąją kunigystę. E. Scheller tą popiežiaus pareiškimą laiko labai reikšmingu, nes jis sudaro galimybę visiems dalyvauti karališkoje visų krikščionių kunigystėje. “Pareiškimas yra taip dogmatiškai gilus ir taip pakiliai išreikštas ir, kaip išraiška gyvo Bažnyčios autoriteto, yra vertas mūsų dėmesio” (91 psl.).

Pakalbėjęs apie liturginės kunigystės vertingumą, popiežius Pijus XI sako: “Toje paslaptingoje kunigystėje ir tame įsipareigojime atsisteisti bei aukoti dalyvauja ne tik tie, kurie turi galios būti tos skaisčios maisto aukos aukotojai, kuri nuo saulės užtekėjimo ligi nusileidimo visur yra aukojama. Ne tik jie, bet taip pat visa krikščioniškoji visuomenė, kuri, apaštalų kunigaikščio pavadinta karališkąja kunigija, rinktine gimine, turi už save ir už visos žmonijos nuodėmės atnešti auką, panašiai, kaip kunigas ir kaip vyriausiasis kunigas, kurie yra Dievo paimti iš žmonių jų reikalams”.

Šis tekstas yra paimtas iš Pijaus XI rašinio “Miserantis-simus Redemptor”. Čia jį cituojame iš E. Schellerio studijos 91 puslapio. Tai, ką čia popiežius vadina apaštalų kunigaikščiu, yra šv. Petras. Pasakymas “karališkoji kunigystė” yra jo pirmajame laiške (2,9). Lietuviškame vertime taip sakoma: “O jūs esate išrinktoji giminė, karališkoji kunigystė, šventoji tauta, įsigytoji liaudis, pašaukta išgarsinti šlovingus darbus to, kuris pašaukė jus iš tamsybių į savo nuostabią šviesą”.

Šv. Tėvo pareiškimas apie karališkąją kunigystę skatina mus grįžti prie paties Kristaus kunigystės supratimo. Reikia pasakyti, kad Kristaus kunigystės aptarimas nėra paprastas ir lengvai suprantamas dalykas. Sunkenybė kyla jau iš to, kad Kristus, gyvendamas žemėje, niekada savęs negretino su Senojo Testamento kunigyste. Vienintelį šio sugretinimo pavyzdį turime iš Jono Krikštytojo, kuris Jėzų pavadino “Dievo Avinėliu”, t.y. tuo, kuris yra aukojamas Dievui. Tačiau pats Jėzus šio epiteto niekada nėra sau pritaikęs. Jis sutiko būti vadinamas karaliumi. Dėl to, kai pirmiesiems krikščionims reikėjo rasti formulę Kristui aptarti, kaip paties savęs aukotojui, jie pasinaudojo iš Abraomo laikų išlikusiu aukotoju ir karaliumi Melkizedeku. Melkizedekas gretinamas su Kristumi, kad jis save paaukoko taip pat duonos ir vyno pavidalais. Dėl to laiške žydams Kristaus auka aptariama ne žydiškos tradicijos, bet Melkizedeko būdu.

TRUPUTIS FILOSOFIJOS APIE KUNIGĄ (III)

VYTAUTAS
BAGDANAČIUS,
MIC

Bet iš kurgi yra karališkoji kunigystė? Ne iš kur kitur, kaip iš paties Jėzaus Kristaus, nes jame susijungia karališkumas su kunigiškumu. Senajame Testamente kunigiškumas ir karališkumas buvo skirtingi vaidmenys. Vienintelę tų galių sujungimo išimtį turime karaliaus Dovydo asmenyje. Jis save suprato ne tik karaliumi, bet ir kunigu, šokdamas prie Senojo Testamento skrynios. Galbūt dėl to Kristus evangelijose yra vadinamas Dovydo sūnumi, nes jis, kaip ir Dovydas, yra ir karalius, ir kunigas.

Kai Kristus įsteigė kunigystę paskutinės vakarienės metu, įgaliodamas tai daryti jo atminimui, jis apaštalams perteikė savo kunigišką galią. Ir niekas kitas, išskyrus šios tradicijos paveldėtojus: kunigus ir vyskopus, tos galios neturi. Karališkoji kunigystė reiškia krikščionio galią tvarkyti ir valdyti visą regimąją Dievo įsteigtą kūrinių.

Atrodo, kad mūsųose per mažai vertės skiriama Krikšto sakramentui. Šio sakramento esmė yra ta, kad juo žmogus yra inkorporuojamas Kristuje. Kaip Kristus, priimdamas žmogaus prigimtį, įsikorporavo žmonijoje, panašiai kiekvienas krikščionis, būdamas pakrikštytas, yra inkorporuojamas Kristuje. Tai reiškia, kad kiekvienas pakrikštytasis yra Kristaus karališkos malonės dalininkas. Bet kodėl ši malonė vadinama kunigiškumu? Taip ji vadinama dėl to, kad yra dalis atstatymo santykių taip Dievo ir žmonių. Tai reiškia, kad Kristus savo dievišką malonę suteikė žmonijai ne kaip dirbtinį pridėjimą žmogiškai prigimčiai, kaip kažką nukritusio iš dangaus, bet kaip kažką net kūniškai žmogiško. Jis, tik priėmęs žmogaus prigimtį, pasireiškė žmonijoje, kaip kunigas ir kaip karalius.

Kyla svarbus klausimas, koks yra skirtumas tarp karališkosios kunigystės ir profesinės Kristaus kunigystės. Tas santykis yra ir vienybės, ir skirtingumo. Vienybė tarp jų yra ta, kad tiek kunigas, tiek pasaulietis, būdami Kristaus aukos dalyviai, yra saistomi tos pačios Dievo malonės. Jie abu išganymo

Akvariumas

Dokalskaitė, 1978

sistemoje stovi toje pačioje pozicijoje. Jie abu gali dalyvauti Kristaus aukos pakartojime-sudabartinime. Tarp jų skirtumas yra tas, kad Kristui atstovauti jo aukos pakartojime gali tik tas, kas Bažnyčios yra pašvęstas, būtent — liturginis kunigas.

Mūsų laikų teologas Piet Fransen, SJ, taip pat siūlo kreipti rimtą dėmesį į karališkąją kunigystę. Jis į ją žiūri, kaip į realią apraišką katalikiškoje visuomenėje (Intelligent Theology, Vol. 2, 112 psl., 1968).

Kadangi šis pasauliečio pasireiškimas yra vadinamas kunigyste, tai reiškia, kad jis yra aukojantis. Kyla klausimas, kaip mes turime suprasti tą aukojimą. Kunigiškumas, nors yra tarpininkaujantis vaidmuo tarp Dievo ir žmogaus, kartu yra ir aukojantis veikimas. Koks žmogaus veikimas yra aukojantis?

Aukojimo aptarimų galime paimti iš šv. Augustino mokymo. Jam „aukojimas yra kiekvienas žmogaus veikimas, kuris yra atliekamas santykiyje su Dievu“ (Scheller, 145 psl.). Tuo reikia pasitenkinti ir nemanyti, kad aukojimui yra būtinai reikalinga aukojamo objekto sunaikinimas. Ir Kristaus auka yra atliekama jo apsiprengimu atsiduoti žmonijos išgelbėjimui, save padarant auka Dievui už žmonijos sutaikinimą su Dievu. Fizinis Kristaus sunaikinimas ant kryžiaus, paimtas savyje, negali būti aukojimas be esminio Kristaus savęs paaukojimo žmonijai paskutinės vakarienės metu (plg. Scheller, 134 psl.).

Tačiau karališkas kunigas nėra tarpininkas tarp Dievo ir žmogaus tokia prasme, kaip liturginis kunigas, kuris atstovauja Kristaus asmeniui. To, kas vadinama kunigo charakteriu, kaip nesunaikinamu dieviškos misijos ženklu, jis neturi. Pasaulietis yra aukotojas aukojimo akte, tačiau Kristaus atstovu jis nėra tame akte.

Karališkoji kunigystė, kaip tikinčiųjų dalyvavimas kunigiškume, yra „apreikštas tikėjimo mokslas, kad būtų tikimas. Tačiau išsamaus išaiškinimo iš mokomojo Bažnyčios autoriteto jis dar nėra susilaukęs“ (Scheller, 92).

Įdomių šios kunigystės aiškinimų turime iš pačių pirmųjų Bažnyčios amžių. Šv. Bazilijus, miręs 379 m., apie šių kunigystę yra kalbėjęs įstatymų leidėjų sambūryje (Scheller 123 psl.). Yra žinoma, kad ir Teodoretas yra kalbėjęs apie visų kunigystę.

Jeigu kunigų mes čia stengėmės suprasti kaip vidinį tarpininką tarp Dievo ir žmogaus, tai į pasauliečio pašaukimą tenka žiūrėti pagal Dievo paskyrimą, kuriant žmogų. O tada žmogui buvo pasakyta, kad jis valdytų Dievo sukurtą pasaulį, žinoma, neiškreipiant to tikslo, kurį Dievas turėjo, pasaulį kurdamas. Dėl to apaštalo Petro užminta karališkoji kunigystė nėra iš esmės perdėtas pasauliečio santykio su Dievu ir su pasauliu aptarimas.

Atsižvelgiant į mūsų laikų demokratines nuotaikas, karališkųjų kunigystę galėtume vadinti visuomenininko kunigyste.

“EVANGELIJA SKELBTINA VISIEMS”

CHIARA LUBICH

“Ką aš jums sakau tamsoje, sakykite šviesoje, ir ką girdite į ausį, skelbkite ant stogų” (Mt 10,27).

Šie žodžiai yra dalis tų nurodymų, kuriuos Jėzus davė savo apaštalams prieš siųsdamas juos į Galilėjų skelbti Gerosios Naujienos. Būdamas su jais ilgiau, Jėzus patarė jiems, naudodamas vaizdingų ir paradoksinę kalbą, kad išmintis, kurią jie girdėjo, neturi būti laikoma paslėpta ar apribota tik siauram žmonių sambūriui. Ji turi būti „skelbiama ant stogų“, reiškia nešama į viešumą, duodama visiems, arti ir toli.

Šie žodžiai rodo, kaip Jėzui yra svarbus ir būtinas Evangelijos skelbimas. Jis žino, kad tik jo žodžiai gali išgelbėti pasaulį. Tai reiškia, kad reikia veikti tuojau, nes šviesa ir naujas gyvenimas, kurį Jėzus atnešė, yra nepaprastai brangus turtas, kurio negalima ignoruoti ar nenaudoti.

Gavę tų dvasios pakilimų, apaštalai galės lengviau tai daryti: jie galės visa tai, ką gavo iš Jėzaus, perduoti, nieko sau nepasilaikydami, be jokio egoizmo, baimės ar klaidingo galvojimo. Jie galės dalintis visa tuo, ką gavo iš Jėzaus, su kiekvienu, nedarydami jokio skirtumo tarp grupių, kategorijų, socialinių klasių, rasių ar kultūrų.

Apaštalai iš tikrųjų turės skelbti Jėzaus žodžius visiems, nedarydami skirtumo, tuo pačiu dosnumu, kilniaširdiškumu ir tuo patikėjimu, kokį Jėzus jiems įkvėpė.

Kaip mes galėtumėm gyventi pagal čia mūstomus žodžius? Skelbdami Evangeliją taip, kaip Jėzus tai darė.

Jis nori, kad tai darytumėm dviem esminiais būdais: liudydami Evangeliją savo

Susapnavau keistą sapną — mane veda į mirtį. Pro senus gimtinės

skapelius su apgriuvusia akmenine tvora ir ošiančiais senais beržais, pro vaikystės eglynėlį, įmintu, nuletentu padirvio takučiu mane veda mirti. Girdžiu iš kažkur — nuo kapelių? iš beržo viršūnės? ar iš pačio vakarėjančio dangaus skliauto? — mamos balsą: ruoškitės laidotuviems! Įsidėmiu šį paliepimą, perduosiu dukroms: ruoškitės!.. O mane veda tolyn ir tolyn į mirtį. Ir staiga — ne, ne šauksmas, ne reginys, ne kažkas kita apčiuopiama — o tik jausmas: VIEŠPATS DIEVAS YRA! Aš einu pas Jį. Mane veda TEN. Kaip gera, kaip šviesu, kaip ramu!..

Nubundu su ramybės ir palaimos jausmu. Nebenoriu jokios buities, jokių kasdienybės rūpesčių, jokio skubėjimo, ruošos, pusryčių su kuklia duonos riekute ir varškės šaukštu, nebenoriu tuščių ir nereikšmingų kalbų, įkyrių ir nusibodusių minčių, smulkmeniško kasdienybės buvimo čia, žemėje, kur taip viskas buvo įprasta iki šiolei. Nebenoriu nieko, tik išlaikyti tą šviesų ramybės ir palaimos jausmą. Kad jis bent dieną, dvi pagyventų manyje. Kad... „Neįtikėtina, kiek jėgos siela gali suteikti kūnui“ (Wilhelm von Humboldt), — perskaitau atsivertusi pirmos po ranka pakliuvusios teologinės knygos puslapį. O taip! Daug jėgos siela teikia kūnui, kai ji pastarąjį pergali, įveikia. O jie ne? Jei pati siela prisipildo, priauga tiek daug nevilties ir juodų minčių?!.. Atsiverčiu Šventą Augustiną: „Kaip vandenį, kuris pro plyšį sunkiasi į laivą, reikia nuolat išlieti, kad laivas, daug vandens priėjęs, nenuskęstų, taip lygiai mažas nuodėmės ir netobulybės, kurios nejučiom į sielą įsiskverbia, reikia malda, sąžinės sąskaita ir kitomis dvasios pratybomis išmesti, kad kartais tos netobulybės mūs nenugalėtų ir nepaskandin-

gyvenimu ir žodžiais. Tai pradėdami, mes turime skelbti Jėzaus žodžius savo būtimi, gyvenimu vienybėje su Dievu, vykdydami jo valią. Mes jau esame pastebėję, kad pasaulis pradeda laukti kaip tik tokio Jėzaus žodžių skelbimo. O gyvendami pagal Jėzaus žodžius, mes taip pat turime skelbti jo Evangeliją ir žodžiais. Mes turime padėti kiekvienam pažinti Jėzaus mokymą, nieko nepasilaikydami sau. Kalbėdami apie tai, mes turime naudoti visas priemones ir visas turimas progas. Tik pagalvokime, kiek galimybių mums diena pateikia. Kai mes apie tai kalbame, turime dalintis ir savo patyrimu, kaip gyvename pagal Evangeliją.

Kiekvieną kartą, kada apie tai kalbame, mes sustipriname ne tik savo tikėjimą, bet ir tų, kurie mūsų klauso. Stengdamiesi gyventi pagal čia mąstomus žodžius, neužmirškime, kokiais turime būti ir kad tai turime skelbti „ant stogų“.

Čia mąstomi Šventojo Rašto žodžiai gali įkvėpti skaitytojus vadovautis jais kasdienos gyvenime. Tais žodžiais ir stengiasi vadovautis daugiau kaip 13 milijonų žmonių visame pasaulyje. O tų žodžių komentarai pasiekia juos per spaudą, radiją ir televizijos programas.

Iš anglų kalbos išvertė *Kostas Paulius*

tų...” Tikriausiai teisingas pamokymas. Todėl, kol nepradau ramybės ir palaimos jausmo, parsinešto iš sapno, eisiu prie klausyklos. Išpilsiu juodą, maurais aptekusį vandenį iš savo sielos. Tikiu — palengvės.

Na, va, Viešpatie. Nuėjau išsišluoti savo dvasios kambario, o užgirdau tiesų ir atvirą seno kunigėlio žodį: patariu, vaikeli, baik savo vidinę bylą, baik savęs tardymus, dėk tašką! Ir dar pridūrė: nežinau, ar paklausysi mano žodžių, bet aš tik taip patariu. O į mano aiškinimą, kad sunku net prie klausyklos artintis su tokiom “bylom”, tik šūktelėjo: O ko čia lakstyti?! Baisus daiktas

Malda

Dokalskaitė, 1976

— pusantero, du mėnesius nebūta prie klausyklos! Ateik tik tada, kai padarai didelę ir sunkią nuodėmę. O kai šiaip, kasdieniniai netobulumai kankina, užtenka Mišių metu atsiprašyti Viešpatį — ir viskas bus atleista. Viešpats išgirs... O taip! Senas kunigėlis, žinoma, teisus: Viešpats išgirs, Viešpats išklausys, Viešpats atleis. O išpažintys tada kam? Dėl sunkių nuodėmių išpažinimo? O jeigu tokių nedarai, metų metus gali nesiartinti prie klausyklos? Tai ko aš tada jau porą metų vargstu? Knaisiojuos po savo sielos užkaborius, ieškau, klausinėju, sprendžiu, darau išvadas. Pirmyn — atgal, atgal — pirmyn. Duobė, pakilimas, bedugnė, praraja — ir vėl tiltas virš jos. Kame visa tai buvo? Be jokio tikslo, be prasmės? Kas man dabar padės šią dilemą išspręsti? Dar vieno kunigėlio bandysiu klaustis? Na, ne. Jau užtenka. Išties, šios dienos nuodėmklausis buvo teisus: reikia dėti tašką, būtina užbaigti savo vidinę bylą!.. O, kaip lengva lengva pasidarė. Ir tuščia, beje. Išsišlaviau iš savo sielos kambario ne tik šiukšles, bet ir kai ką daugiau. Abejones išsišlaviau. Taip. O jei ir tikėjimo grūdėlius taipogi išsišlaviau? Jei ir tiltelių per juodas bedugnes sijas išmėčiau? Jei Viešpaties vardo ten liko mažiau?..

Išsišlaviau. Ar reikia tokių subatvakarinių apsivalymų? Kam jie? O Viešpatie, jei Tu dabar mane matai, atsiliepk, būk gailestingas, leisk gi nors kartą Tave užgirsti, nors kartą tikrai pajusti: TU ESI! O DIEVE!

Ilga ilga kelionė pas savus. Gyvus ir ikapeliuose besiilsinčius. Ilga ir brangi kelionė. Todėl nesupyks gyvieji, atleis ir mirusieji, jei pas juos aš retai beužsuksiu. Pasiguosti, nes liūdna ir šurpu. Sušilti, nes šalta ir žvarbu. Atramos ir ramybės paieškoti, nes blaškausi ir svyruoju, kaip dar niekados iki šiolei nebuvo. O tos paguodos čia taip maža — seserų šeimos buitinių

rūpesčių prispaustos, brolis susenęs ir nuo darbų sulinkęs, tėvą gi patį tenka guosti... O tos šilumos nė už grašį. Ir tiesiogine (radiatoriai vos drungni, karšto vandens čiaupai užsukti), ir perkeltine prasme: kaimas, mielas, senas, kadaise toks buvęs artimas vaikystės kaimas — nebeatpažįstamas. Pamėlę nuo alkoholio kažkada buvę gerai pažįstami veidai — svetimi. O čia dar — degėsių krūva ten, kur tupėjo sukrypusi trobelė — mano pirmoji mokyklėlė. Iš po apdegusių sienų ištraukė dar jauno vyriškio, buvusio mokinio, lavono dalis. Jo brolis nakvojo kitur, sudegė, ačiū Die, tik vienas. O Dangau — kokių šalčių ir kokia žvarba alsuoja vaikystės kaimas, į kurį taip miela sugrįžti sapnuose ir taip šiurpu jame apsilankyti išties. Na, o atrama, o ramybė?! Kur visa tai surasti čia, toje tolimoje ir brangioje kelionėje?

... Ir vėl metai prabėgo. Ir vėl stovime puslankiu apsupę virpančias vėjuotoje rudens prieblandoje žvakes, subestas į MAMOS vardu paženklintą kauburėlį. Vėlinės. Vėl negera... motin, be Tavęs. Chrizantemų žiedai šiemet kuklūs, atleisk, Mama, o ir tie patys šaltyje kaipmat sustingo. Mūsų malda prie Tavo kapo tyli, užgniaužta kiekvieno mintyse, atleisk, Mama. Mes dar susirinkom visi ir, manau, susiešim čia kasmet, kol gyvi būsim, tik kai vieno po kito neliks, atleisk, o Mama... Tada jau susitiksime TEN, vienas po kito, pas Tave. Ir pas Viešpatį, Dangaus ir Žemės Tėvą, jei Jis mūsų laukia, jei Jis mus priims.

Tu, Mama, jau Anapus, Tu jau perėjai tamsųjį mirties koridorių, o mes? Mes dar čia, mums gyventi dar Viešpats siūlo. Minti Jo tiesiamus takus, eiti, ieškoti, mylėti...

O, kaip tai sunku! Todėl palieku Tave, Mama, ir einu. Ten, kur sunku, idant būtų lengva stebėti mane iš aukštybių.

Kokia didelė didelė mėnesiena virš tuščių aikštės! Šviesus Rotušės sparnas, tamsūs Katedros mūrai. Šaltis... Šalta! Kaip šalta! — kimba man į parankę sesė vienuolė, kai išsineriam po rekolekcijų iš bažnyčios prieblandos į tą didelę, bet tokią negyvą mėnesieną aikštėje. Už nugarų — rekolekcijų šiluma. Mažyčio, čiuplučio kunigėlio žvirbliškas kūnelis — o kokia galinga dvasios jėga! Šnekėti apie mirtį pusantros valandos ir ne šiurpinti klausančius, o sukaupti juos sušildyti, nuraminti ar net pradžiuginti — ne kiekvienam Dvasios Vadovui skirta, oi, ne kiekvienam! Kalbėti įtikinančiai apie tai, kad Dievas kasdien mums siunčia dovanų, tik reikia išmokti jas pastebėti, tik reikia netapti savimeilės vergu, nestovinėti prie kūrinių, kurie niekuomet mūsų nepasotins, ir kaip būtina išmokti į viską žiūrėti per mirties prizmę, išmokti deginti save skausmu iš meilės Dievui — kalbėti ir įtikinti klausančius visa tuo, oi, kaip nelengva. Bet, matyt, įmanoma. Kai Viešpats veda, kai Viešpats laimina, kai Viešpats įkvepia, — viskas įmanoma. Ką!.. Ir vėl ieškau vieno žmogaus, kuriuo patikėčiau? Na, kodėl, Viešpatie, aš negaliu apsieiti be kito pagalbos, na, kodėl man būtina atsispirti į kažką konkretaus, kodėl taip svarbu girdėti žmogaus balsu tariamus Tavo žodžius?.. Kodėl aš taip ilgai neišmokstu jų užgirsti tiesiogiai iš Tavęs, o mano Visavaldi ir Visagali?! Negi Tu man taip ir neatsiysi šitos malonės? Jeigu jau dabar mane kankina Tavo, Viešpatie, artumos ilgesys, tai kaip bus ten, Amžinybėje?

Kiekvienas iš mūsų turi iš naujo ir iš naujo pradėti savo atsivertimą! — įtikinėja menko kūnelio kunigas vienuolis ir ilgą pusantros valandos kalbėjimą mirties bei amžinybės pas Dievą Tėvą tema užbaigia: stenkimės, kad mūsų gyvenimas būtų šviesi Giesmė Dievui, o mirtis — tos Giesmės paskutinis aidas!..

Aš gi nuolat burnuju: sunku, sunku, sunku... aš gi nuolat ieškau kaltų kituose,

Anūkė

Dokalskaitė, 1979

nesuvokdama, vis dar nesuvokdama, jog didžiausia kaltė — manyje pačioje, mano nesugebėjime artėti į Viešpatį Dievą be skundų, be pasiteisinimų, o su tyliu ir ramiu susitaikymu, kuris ir būtų pati tikroji mano auka čia, žemėje.

*Atleisk man, jei aš tave nuvyliau
Ir tavo lūkesčiai kaip sapnas žus.
Aš nejučiuom į tavo širdį pyliau
Tuos sielvarto apnuodytus lašus,*

— rašė šeštą dešimtį įveikęs poetas,

apimtas didelio dėkingumo draugei, ne-linksmy savo dienų palydovei. Ko aš turiu panašiai paprašyti, į ką kreiptis su tolygiu ATLEISK, jei jaučiuosi visą, visą savo ilgą gyvenimą kažkam į pačią širdį pylusi juodus sielvarto nuodų lašus? Į motiną, į dukras, į kitus artimuosius? Į Dvasios Tėvą, kurį negailestingai kankinau ir tebekankinu savo aikštingomis problemomis, dažniau juk persunktomis puikybe, o ne nuoširdžiu nusižeminimu. Nemoku. Nusižeminti, nusi-lenkti iki juodos, drėgnos žemelės vis nemoku. Nors jau nujaučiu užuomazgas kažko nežemiško, bet užtat tikro ir pastovaus. O būtent: jei kažkada man taip talentingai skambėjusios poeto eilutės: “buvai tu meilę meilėje pamilus / ir meilės džiaugsmo meilę neradai” — dabar teprimena tik skambaliukais dzinksinčių žodžių žaismą. Žmogišką, žemišką žodžių žaismą. Meilės esmės tai nepasiekia. Net neužčiuopia jos. O sako, tas poetas mokėjo!.. Jau netikiu tuo. Mylėti moka tik vienas mūsų Kūrėjas ir Valdovas, tik Jėzus Kristus, Dievo Tėvo siųstas, skleidė taip žmonių tikrosios meilės sampratą. Ar užgirdom, ar suvokėm? Deja, iš tūkstančio ar net kelių tūkstančių — tik vienas kitas žino ir jaučia, ką reiškia horizontalaus žemiško žmogaus sielos su kito žmogaus siela ryšio perkeitimas vertikaliu ju žmogaus ir Dievo santykiu. Tada ima skambėti tuščiu barškaliuku meilės džiaugsmo žemiškoje meilėje ieškojimas. Aš tai jaučiu. Vadinasi, artėju. Į tikrąją Meilę artėju? Nejaugi?!.. Į kitų širdis pripylusi tiek daug naudingų savimeilės lašų — artėju į Meilę?.. Tyliu!

ATLEISK, o žmogau, tyliai, ramiai, kantriai budėjęs mano kryžkeliuos ir vis kreipęs žodį, paskui mintį, o tada jau ir sielą Dievop, ATLEISK. Aš neverta suklupti prie Tavo kojų, jų apkabinti ir su dėkingumu pabučiuoti. Tik iš tolo prašau, — ATLEISK. Viešpats teuzgirsta šį mano atsiprašymą ir teperkelia už tūkstančių mylių tiesiai į Tavo sielą.

IEŠKANT DVASINĖS ATGAIVOS

JUOZAS P RUNSKIS

Lietuvoje popiežiaus atvykimo proga buvo paskelbtas konkursas sukurti reikiamą emblema. Konkursą laimėjusioje emblemoje švyti įrašas:

— Liudykite Kristų.

Toks liudijimas yra labai svarbus visai mūsų tautai, per pusę šimtmečio ateistų diktatūros priverstai eiti kruvinais Golgotos keliais. Svarbu ir kiekvienam lietuviui, kur jis begyventų, Kristų liudyti, bet tai tegali tik tas, kuris Jame yra radęs dvasinę atgaivą. Tai galima pasiekti, sušildant savo širdį prie tų širdžių, kurios Kristuje jau yra radusios atgaivą. Daugelis jų yra nuoširdūs žmonės ir atvirai pasipasakojo savo kelią gyvenimo klystkeliuose.

Štai Amerikoje pasirodė Roberto Baramo suredaguotoji knyga: „Spiritual Journeys”.

Čia net 27 šio krašto mokslininkai, rašytojai, profesoriai, dailininkai ir kiti labai atvirai ir nuoširdžiai aprašo, kaip jie iš ateizmo, judaizmo, protestantizmo tapo katalikais, rasdami dvasinę atgaivą, gyvenimo prasmės suvokimą, tapdami katalikų Bažnyčios nariais. Labai įdomūs jų dvasinių paslapčių atskleidimai, labai ryškiai nupasakojama jų laimė, tapus nuoširdžiais katalikais. Reikia šią knygą perskaityti, kad įsijaustume į tą jų pasiektą dvasinę atgaivą, o knyga plati — net 436 puslapiai.

Modernieji dvasiniai rašytojai

Mintijančiam lietuviui daug dvasinės atgaivos gali įnešti kitas kolektyvinis, jėzuito Charles J. Healey suredaguotas veikalas: „Modern Spiritual Writers”.

Čia apima plačiau, įtraukiant ir kitų tautų įžomybes. Čia randami išvalgūs pasisakymai John Henry Newman, Columb Marmion, Thomas Merton, Teilhard de Chardin. Šalia šių vyrų yra ir moterų atstovės — darbininkijos gynėjos, socialinių idėjų skleidėjos Dorothy Day ir Caryl Houselander. Veikalas ekumeninio pobūdžio, ir duodami taip pat prasmingi pasisakymai liuteronų teologo, nacių kankinio Dietrich Bonhoeffer ir izraelito dvasinio mintytojo Abraham Joshua Heschel. Jie visi išryškina su nemažu gilumu ir nuoširdumu savo ir apskritai žmogaus kelią tikėjime, o knygoje, turinčioje per 200 puslapių, galima daug ką pasakyti, ypač kad čia nėra tuščiažodžiavimo.

“Jėzus”

Kas mėgsta gaivintis tokiais šiltais kolektyviniais pasisakymais, nereiktų praleisti pranciškono Ed Anthony suredaguoto veikalo „Jėzus”. Čia suminėta 20 dabarties garsenybių, pasisakančių apie Jėzų. Tarp jų randame jėzuitų, pranciškonų ir kitų pirmaujančių vienuolių atstovų, vyrų ir moterų, o taip pat ir švytinčių pasauliečių, pasisakančių apie Išganytoją.

Tai rinkinys pasaulio dvasinių vadovų sielos išgyvenimų ir įdomių minčių.

Tai rinkinys idėjų, išdygusių iš jų intymių dvasinių ryšių su Išganytoju jų religinių ekstazių momentais. Pasisakymai atviri ir nuoširdūs. Knyga sudaryta iš pasikalbėjimų.

Nobelio laureatė

Negalima aplenkti nė tokių asmenybių, kurios nustebino pasaulį besąlygine artimo meile, kaip Motina Teresė, kuri savo gyvenimą paskyrė nešti pagūdą nepagydomiems, neglobojamiems, gatvėse mirštantiesiems Kalkutos ir kitų vietų patiemis nelaimingiesiems. Jos pasiaukojimas buvo toks totalus, kad atkreipė viso pasaulio dėmesį ir jai net buvo suteikta Nobelio premija. Kai beveik visos vienuolijos susirūpinusios, kad nebėra naujo prieauglio naujokynuose, Motinos Teresės įkurta Artimo meilės misijų vienuolija išaugo negirdėtu greičiu. Net ir Sovietų Sąjunga įsileido jos seseris. Vienas iš naujesnių veikalų apie šią nuostabią asmenybę ir apie uolią jos gerbėją bei sekėją yra Alba religinių veikalų leidyklos išleistoji knyga: „For the Least of my Brothers. The Spirituality of Mother Teresa and Catherine Doherty”. Šį veikalą sukūrė Omer Tanghe, o iš olandų kalbos išvertė Jean Mac Donald.

Katarina Doherty buvo steigėja pasauliečių apaštalavimo Motinos Teresės įgyvendinta artimo meilės dvasia.

Ji buvo steigėja vadinamų Madonos namų, iš kurių sklido pasauliečių artimo meilės versmė, Motinos Teresės dvasia. Katarina Doherty mirė 1985 metais. Ją autorius vadina viena iš labiausiai turiningų mūsų šimtmečio dvasinių išgyvenimų, įdėjų autorių. Pats šio veikalo autorius yra kunigas, per 20 metų, kaip dvasios vadas, stebėjęs šių dviejų moterų darbus ir kūrybą, gausiai panaudojęs jų laiškus. Pateikė dvasinei atgaivai šią daug duodančią knygą, kuri negali būti ignoruojama tobulesnio dvasinio gyvenimo siekiančio žmogaus.

Catherine Doherty buvo taip brandi mąstytoja ir taip švytėjo Dievo ir artimo meile, kad ji yra tapusi įkvėpimu naujiems leidiniams. Vienas iš tokių yra „Through the Year with Catherine Doherty. Grace in Every Season”. Čia knygos autorė Mary Achterhoff yra iš jos idėjų sudariusi susikaupimo mintis kiekvienai metų dienai. Tai gilų įkvėpimą nešančios mintys kiekvienai iš 365 metų dienų. Įžangoje autorė pabrėžia: „Jeigu mūsų moderniaame amžiuje yra kas nors, kas parodytų, kaip evangeliją taikyti kasdieniame gyvenime, — tai Katarina Doherty. Savo asmenišku pavyzdžiu, savo darbu su vargšais, savo paskaitomis ir raštais, savo įsteigtąja bendrija — Madonos apaštalavimo namai — ji rodo daug konkrečių pavyzdžių, kaip nešti Kristų į visuomenės kasdienybę, jos turtingas dvasingumas rodo pavyzdį, kaip dabartiniame gyvenime, kiekviename bažnytiniame veiksmo galima gyventi evangelijos dvasia”.

Autorė surinkusi Doherty mintis iš jos knygų, straipsnių, laiškų. Tai nėra sausas dėstymas, o gyvenimiškos mintys, įkvėpiantys pavyzdžiai. Net Thomas Merton apie Doherty atsiliepė, kad ji turėjo stiprų minčių dėstymo būdą, stiprius įsitikinimus, ir įstengė juos perduoti nenušlifuotus, įtikinančius.

Žinoma, mes turime savų mąstytojų ir įtikinančių dvasinio turinio autorių, bet negalime užsibarikaduoti vien siaurame savųjų rate, o reikia nors protarpiais žvelgti, kas darosi tarptautinėje dvasinėje atmosferoje, pakelti akis į dvasinius pasaulio horizontus.

■ Kaune atkurta Šv. Vincento Pauliečio labdaringa draugija, gražiai veikusi nepriklausomos Lietuvos laikais.

PAPRASTOJI ŠIRDIS

Bitė Vilimaitė

Spindintis ledinis takas nuo pat plento buvo pabarstytas pelenais ir eglišakėmis, kad atvažiuosieji lengviau atrastų kelią. Lionginą su vyru ėjo, slidinėdami, tvarstydami už tvorų, gindami nuo pristojusio pikto šuniuko. Žemos obelių šakos draskė rankoves. Štai ir namas. Ten pleveno žvakių liepsnos lange, aidėjo giesmės, kieme stoviniavo moterys juodomis skarelėmis. Lionginos vyras pastūmė vartelius ir klupdamas ėjo per kiemą namo link. Čia tolimame kaime, buvo mirusi jo vienintelė sesuo, palikusi septynis našlaičius.

Viduje buvo prisigrūdę žmonių, visi verkė, žiūrėdami į tą šiurpų vaizdą — septynias galvas, išsirikiavusias prie motinos karsto, tarsi papurusius jurginų žiedus. Kurgi tėvas?.. “Tėvas ... tėvas!” ...” — šlamėjo priekaištingi žodžiai. Jis jau nuo ankstauro ryto girtas kažkur įlindęs miega...

Po laidotuvių giminės pradėjo dalintis mažesnius vaikus. Lionginą buvo nusižiūrėjusi Viliuką, geltonplaukį, trejų metų rubuilį. Būtų jos Juozukui brolis. Tačiau Viliukas pasislėpė nuo Lionginos po laiptais, užlindo už kubo ir niekaip nesidavė ištraukiamas. Visai pasimetusi, sutrikusi Lionginą bejėgiškai žvalgėsi. Ir tada kažkas ją stipriai patempė už sijono — tai buvo Nastė, aštuonerių metų mergaitė piktos senutės veidu.

— Ar tu nežinai, kad Vilių ima agronomas? — pasakė ji. — Dėl jo gražumo. Jų jau susitarta... Jam jau ir trirutukas yra nupirtas, — pavydžiai pridūrė. — Aš viena likau... Ar manęs nenorėtumėte imti?

— Norėtume, norėtume, — vienu balsu užtikrino Lionginą su vyru, nors jiems ta mergaitė visai nepatiko. Tačiau juk jie negalė rinktis, kaip lėlių parduotuvėje.

Įlipus į autobusą, Lionginą pastebėjo, kad mergaitės galva pilna gyvių. Ji persigan-

dusi aprišo ją skara, kad tik žmonės nepastebėtų ir jų neišprašytų lauk.

Namie nekantraudamas, išsیدestęs savo žaislelius, laukė Juozukas. Jo veidas švietė iš laimės, kad dabar jis turės seserį, — nebus vienas.

Atsistojusi priešais, Nastė nedraugiškai apžiūrėjo jį:

— Ar tu irgi šlubis, kaip tavo tėvas? — paklausė.

— Ne, ne, — užtikrino ją Juozukas. Ir tvirtai pridūrė: — Mano kojos sveikos. — Ir net truputį prieš Nastę pašoko.

— O čia kas? - paklausė Nastė, apžiūrėdama Juozuko žaislus.

— Žiūrėk, sesyte, aš padalinau mudviem po lygiai spalvas.

— Bet man reikės daug daug rudos spalvos. Aš žadu piešti mamos laidotuves.

— Gerai, sesyte, imk viską, — sutiko Juozukas.

Tą patį vakarą Liongina visai trumpai nukirpo Nastei, kuri rėkė ir spyriojosi, plaukus. Jos pasipiktinimui nebuvo ribų, kai, šiek tiek apgerbta, pasižiūrėjo į veidrodį.

— Ir jam nukirpk gaurus, — rėkė ji, pirštu durdama į Juozuką.

Jie visi nusigandę tylėjo.

Ir prasidėjo, ir prasidėjo... Nuo ankstauro ryto bute girdėdavai Nastės balsą: ji komandavo Juozuką, dainavo nešvankias daineles, pati sau pritardama pianinu — trankė klavišus, kaip papuola. Be jos nebuvo galima suvalgyti nė kąsnelio — ji imdavo šaukti:

— Ir vėl jūs, žalčiai, viską suvalgėte? Ir man nepalikit?

Kai vaikai piešdavo, Nastė visai užvaldydavo rudą spalvą.

— Sesyte, — plonu balseliu maldaudavo Juozukas.

— Reikia savo turėti, — atkirsdavo Nastė.

O kartą, grįžus iš parduotuvės, Liongina rado savo Juozuką, su lagaminu sėdintį ant laiptų.

— Kas atsitiko, sūneli? — sušuko ji išsigandusi.

— Mama, Nastė pasakė, greit bus karas, ir mums reikės su daiktais bėgti į slėptuvę...

— Nebegaliu daugiau, — vakare pasakė Lionginą savo vyrui, kai jis sugrįžo iš darbo.

— Nebenoriu aš jos.

— Žiūrėk tik, kad ji neišgirstų, ką kalbi, — pašnabšdomis įbaugintas pasakė jai vyras ir sandariau privėrė virtuvės duris.

Liongina irgi nejučia perėjo prie šnabždesio:

— Ir tai — savo namuose. Savo namuose... — šnabždėjo ji. — Žodžio garsiai nebegali pasakyti.

Ir tą akimirką Nastė įsiveržė į virtuvę.

— Alų geriate? — pašaipiai pasakė dėdei, nužvelgdama stalą. — Mano tėvas, girtuoklis, irgi nuo alaus pradėjo.

— Negerk, tėtė, alaus, — apsikabinęs tėvo kaklą, su ašaromis maldavo Juozukas.

O vieną dieną Nastės aplankyti atvažiavo vyriausias brolis Vacys.

Jis mokėsi mechanizacijos mokykloje, turėjo šešiolika metų, rūkė pypkę, prisikimšęs prasto, pigaus tabako, ir visur barstė pelenus. Lionginai atrodė, kad iškart pajuodo visos užuolaidos bute.

Jis apžiūrėjo Nastės lovą, patikrino, ar pakankamai minkšta. Jam nepatiko, kad seseriai nukirpti plaukai. Pasisodino sesutę ant kelių, ir abu ilgai apie kažką kuždėjosi. Juozukas nelaimingas vaikščiojo aplinkui, stengdamasis į save atkreipti dėmesį, tačiau įjedu tarsi nematė jo iš viso.

Nastė be brolio nėjo gulti, užmigo, laikydama brolio ranką pasikišusi po skruostu. Tada Vacys atėjo į virtuvę, kur neramūs sėdėjo buto šeimininkai — jo tikras dėdė su savo žmona, ir smardindamas ta savo pypke, pradėjo kalbą. Ak, kaip pasisėkė mažajam

Viliui, — jis pateko tikrai į labai turtingus namus. Jam pripirkta daugybė žaislų, kostiumėlių ir net devynios poros batų įvairiausioms progoms...

— O jūs, — lingavo galva Vacys, — jūs Nastės visai nemylit. Nelepinat našlaitės. Teks man ją iš jūsų atsiimti ... Tuoju baigsiu mokslus, pinigų turėsiu, kaip šieno. Nastė man šeimininkaus... Taigi nutarta — atsiimu Nastę, rytoj išsivežiu.

— Ar pablūdai, — išsigando dėdė. — Kur tu ją dėsi, Vaciau?

— Gyvens pradžioj su manimi bendrabutyje. Tik sudekit Nastės ryšulį.

— Kokį ryšulį? Atėjo ji be nieko, — su ironija pasakė Liongina.

— Na, vis tiek, primeskit ką nors našlaitei, — valstietišškai derėjosi Vacys.

— Vaciuok, — geruoju pradėjo dėdė.

Bet Liongina jį nukirto:

— Gana, — garsiai pasakė, — gana. Kad tavo kojos čia daugiau nebūtų, varly.

— Tokio įstatymo nėra, kad žmogų išvartumėt prieš naktį. Bijokite Dievo.

— Vacys nuėjo miegoti, — atsigulė ant kilimo prie Nastės lovos, o jo pypkė buvo įdėta į palmės puodą galvūgaly.

Visą naktį Lionginą kalbėjosi su vyru. Paryčiui atsikėlusį pertaisė Vaciumi dėdės švarką, dar parinko baltinių, batų apręgti šitą bėdžiu.

Ir Vacys, su Naste atėjęs į virtuvę pusryčių, buvot ramesnis. Tik Juozukas tą rytą pasirodė vėliausiai. Susirūpinęs, suprakaitavęs, jis atvilko iš paklodės surišęs ryšulį Nastei. Jo naivi širdelė buvo patikėjusi, kad sesytė tikrai išsiveš. Tame ryšulyje buvo sudėta visi jo žaislai, spalvoti pieštukai, žadintuvas nuo komodos, veidrodėlis iš vonios, kelios gražiausios Lionginos suknelės, maža, vaikiška Biblija, trys dideli kamuoliai raudonų vilnionių siūlų — o iš maisto — maišelis druskos ir dėžė cukraus. Mat Nastė kartą jam buvo pasakiusi, kad be šių daiktų žmogui nėra gyvenimo.

ATLAIDUMAS

*(Konkurso jaunimo grupėje II premijų
laimėjęs rašinys)*

Daiva Macijauskaitė

Visas žmogaus gyvenimas yra niekad nesi-
baigiantys susitikimai su kitais žmonėmis. Tada
jautiesi lyg tarp veidrodžių: kuo įdėmiau stebi ki-
tus, tuo geriau matai save. Kai kurie žmonės,
įsiveržę į mūsų gyvenimą, nepalieka jokio ryš-
kesnio pėdsako. Kitų susitikimų įspūdis kažkodėl
išlieka labai ilgai, verčia mąstyti ir mintyse nuo-
lat grįžti prie pasakytų žodžių. Nors ir skubus
laiko bėgsmas, mes vis dėlto suspėjame retkar-
čiais žvilgtelti ir į save. Tiktai tas vertinimas ge-
rokai skiriasi nuo kitų žmonių požiūrio. Dar su-
gebame aiktelti ar tyliai krūptelti — kažkas
mums neparinko tinkamo žodžio. Dar mokame
įsizižesti ir su pavydu atsidusti, kad kažkam pa-
sisekė. Pamirštame, kad ir prieš mūsų akis kaltais
šmėkšteli sėkmė. Trokštame aplinkinių dėmesio,
pagalbos...

Ar patyrėme nors kartą kankinantį kaltės
jausmą dėl išsprūdusio užgaulaus žodžio? Ar iš-
tarėme “atleisk”, nugalėję savo išdidumą? Skau-
dus žodis — kaip akmuo. Dažnai jį nešiojame
užantyje, jis sveria kišenes, grikši taip dantų, jį
siūlome vieni kitiems, per jį einame mes patys...

Kurgi rasti tą versmę, tą tyrą gėrio šaltinį, iš
kurio pasisemtumėm taurumo, artimo meilės, pa-
kantumo? Mano gyvenime yra du šaltiniai, iš ku-
rių semiuosi atleidimo ir meilės — tai Dievas ir
mano Motina. Bėgalinis Viešpaties gailestingu-
mas moko mus doros ir supratimo. Kasdieninėje
savo maldoje prašome Viešpatį atleisti mūsų
kaltes, kaip ir mes atleidžiame savo kaltininkams.

Šiuo sunkiu Lietuvai metu, o ypač po kruvi-
nų sausio įvykių, kada raudonasis terorą pa-
sikėsino į nekaltus mūsų brolius ir seseris, visi
susikaupę rinkomės prie Katedros. Bendra nelai-
mė labiau suartino mūsų tautą, ir kunigo pasakyti
žodžiai: “Atleisk jiems, Viešpatie, jie nežino, ką
daro” — aidu atsiliepė mūsų širdyse. Ištvėrėme,
nepalūžome, neatsisakėme savo didžiojo siekimo
gyventi laisvėje. Tikiu, kad ištvėrėsime visus ne-
priteklus, kad ištrausime dvasines piktžoles.

Žmonėms reikia idealo: gražaus ir tauraus.
Jiems reikia Meilės, ir tuomet nebeliks tos piktos
pavargusios minios, tų kasdieninių kalbų apie
didėjančias kainas, nedarbą, apie įsikalbėtas li-
gas... Tapsime tauresni, tapsime didesni...

Mano idealas yra mano Motina. Visos mano
vaikiškos ligos, išdaigos, rūpestėliai susimetė į
raukšleles jos veide. Aš nežinau kito šviesesnio,
gražesnio veido, spinduliuojančio tokia dvasios
stiprybe, meile ir atlaidumu. Juk niekas pasaulyje
nebus toks gailestingas ir atlaidus, kaip mūsų
Motina. Mamos gerumo užtenka visiems: ir
mums, vaikams, taip dažnai klystantiems, ir už-
klydusiam benamiui šuneliui, ir rudenį neišskri-
dusiai gulbei, kurią mama slaugo iki pavasario.
Jos stebuklingos kuriančios rankos išaudė gijas,
rišančias mūsų širdis. Aš nebūčiau tokia, kokia
dabai' esu, be tų gijų, siejančių mane su praeitimi
ir dabartiniu gyvenimu. Mamos gyvenimo moky-
kla, kai visos žinios perduodamos iš širdies į
širdį, man labai svarbi. Išvargusi pokario Lietu-
voje, pusbadžiu gyvenusi studijų metais — nepa-
lūžo, išsaugojo taurius lietuviškos moters-motinos
bruožus, įskiepijo mums, vaikams, meilę Dievui

ir Tėvynei, žmogui ir viskam, kas gyva. Ir supratau, kad tikrasis gerumas ir atlaidumas visada kuklus. Geri darbai — tik tie, kuriuos darome nepastebėdami, ir jie tampa gyvenimo norma. Geri darbai — tai lyg pavasarį į dirvą mestas grūdai, kuris būtinai prigyja. Gyvenimas gražus gražiais žmonėmis. Reikia mokėti ištiesti ranką įžeistam žmogui, mokėti nusišypsoti...

Etiudas

Dokalskaitė, 1988

Iš mamos supratau, kad kančios nereikia bijoti, kad ji sutaurina, nuskaidrina žmogų. Prabanga, patogumai, malonumai — tai yra atsitiktiniai dalykai. Galbūt ir yra gyvenimo prasmė — mokėti mylėti ir atleisti. Juk tikrai atleisti reiškia priimti žmogų tokį, koks jis yra.

Visi didieji ir reikšmingieji dalykai žmonių gyvenime įvyksta mažų, atsitiktinių, iš pirmo žvilgsnio nereikšmingų dalykų fone: kažkas padėjo atsikelti parkritusiam, ar įmetė gėlės žiedelį į pašto dėžutę, ar surado gerą žodį, kai buvo labai sunku — tai ir yra didžiausieji stebuklai, kurie viską lemia ir keičia — Meilė ir Atlaidumas!

■ Matyslav I, pirmasis Ukrainos pravoslavų patriarchas metropolitas, sulaukęs 95 m. amžiaus, mirė viešėdamas pas gimines Kanadoje.

■ Filadelfijos Šv. Andriejaus lietuvių parapijos bažnyčioje birželio 26 d. vysk. P. Baltakis įšventino į kunigus Vytautą Kazimierą Volertą, Bronės ir rašytojo Vytauto Volerto sūnų. Primitcijos buvo birželio 27 d. toje pačioje bažnyčioje. Naujasis kunigas turi du bakalauro laipsnius: iš biznio administracijos ir sąskaitybės. Teologiją studijavo Šv. Bedos kolegijoje Romoje.

■ Prel. Petras Butkus, kilęs iš Nemakščių parapijos, Raseinių apskr., kunigu įšventintas 1938 m., Sidney, Australijoje, lietuvių kapelionas, mirė 1993 m. balandžio 14 d. Gegužės 12 d. buvo palaidotas gimtuosiuose Nemakščiuose, dalyvaujant Telšių vysk. A. Vaičiui.

■ Šiomet Norvegijos katalikai mini 150 m. savo Bažnyčios laisvės sukaktį. Katalikybė atkeliavo į Norvegiją X amžiuje, kai vikingų karalius Olavas priėmė katalikybę. 1537 m. šiame krašte prasidėjo reformacija, katalikai ilgainiui sunyko, ilgą laiką katalikybės išpažinimas buvo laikomas nusikaltimu ir už tai buvo baudžiama. 1843 m. katalikams suteikta laisvė išpažinti savo tikėjimą. Šiuo metu Norvegijoje yra apie 40 ar 50 tūkstančių katalikų.

■ Vysk. Alfred L. Abromowicz, ilgametis lenkų parapijos Brighton Parke, Čikagoje, klebonas, šį pavasarį atšventė 50 m. kunigystės jubiliejų.

Skyrių tvarko JUOZAS VAIŠNYS, SJ

Prielinksnio

----- už -----

vartosena

Prielinksnis *už* vartojamas su kilmininku arba galininku. Kai jis vartojamas su kilmininku, dažniausiai reiškia vietą, kur, už ko, kokio daikto antroje pusėje kas yra ar vyksta. Pvz:

už lango, už miško, už stalo, už vartų ir pan.

Kai nurodoma vieta, menkai susijusi su kita kokio daikto puse, vartotinas ne prielinksnis *už*, bet *prie*.

Atsisėdau automobilyje už vairo (= prie vairo). Namie daugiausia laiko praleidžiu už (= prie) rašomosios mašinėlės.

Dažnai prielinksnis *už* su kilmininku reiškia konkrečiai nustatytą laiką, kuriam praėjus, vyksta sakinio veiksmas, pvz:

Tai bus padaryta už savaitės, už metų, už penkiolikos metų ir pan.

Bendrinėje kalboje šias laiką reiškiančias konstrukcijas vis dažniau pavaduoja konstrukcijos su prielinksnio *po*, pvz.:

Ateisiu po valandos.

Prielinksnis *už* su kilmininku dažnai žymi veiksmo būdą: *nustverti už rankos: griebtis už šiaudo; traukti už virvės; eiti koja už kojos.*

Kartais prielinksnis *už* su kilmininku turi ir objekto reikšmę, pvz.:

tekėti, išleisti, nuduoti už vyro.

Už su galininku dažniausiai žymi įvairaus pobūdžio atpildo, atsilyginimo objektą. Pvz:

Kiek mokėjai už knygą? Už gera blogu atsilygino.

Žymint objektą, kartais atsiranda priežasties, o kartais, ypač su kovojimo reikšmės veiksmažodžiais, — net tikslo atspalvis. Pvz.:

Gražu pavargti už tėvynę. Kovoti už šviesesnę ateitį.

Kai pasakome ne tiek objektą ar priežastį, bet veiksmo tikslą, aktualų kalbamuoju momentu, geriau tinka ne prielinksnio *už*, bet *dėl* konstrukcijos. Pvz.:

Sportininkai lenktyniavo už pirmą vietą (= dėl pirmos vietos), dirbame už gražesnę ateitį (= dėl gražesnės ateities).

Žinoma, daugeliu atvejų *už* ir *dėl* galima vartoti pasirinktinai, pvz.:

dirbti už duonos kąsnį arba dėl duonos kąsnio; žūti už tėvynę arba dėl tėvynės.

Už su galininku dažnai vartojamas nusakyti lyginimo santykiams: kas už ką didesnis, mažesnis, gražesnis ir pan. Pvz.:

Jis vyresnis už mane. Miegas už medų saldesnis. Lengvesnis už plunksną.

Lyginimas lietuvių kalboje reiškiamas ne vien *už* konstrukcijomis. Užuot sakius *Tu vyresnis už mane*, galima sakyti *Tu vyresnis, kaip (negu, nei) aš*. Užuot sakius *Jis už visus gudriausias*, galima sakyti *Jis visų (iš visų) gudriausias*.

Visų reikšmių prielinksnio *už* konstrukcijos — ir su kilmininku rodančios vietą, laiką, būdą, objektą, ir su galininku rodančios objektą, būvį — kai priklauso ne nuo veiksmožodžio, o nuo daiktavardžio, virsta pažymimosiomis ir ima kelti kokią daikto ar reiškinio požymį. Pvz.:

Tas susitikimas už valandos nedavė ramybės. Jų vaikščiojimas už parankės niekam nebebuvo paslaptis. Laimėsim mūsų už taiką. Geriausiai prisiminimus jam paliko tarnavimas už eglutį.

Vis dėlto, kai požymis susijęs su tam tikru

laiko tarpu arba su kiekiu, geriau vaitoti nusakomąjį kilmininką. Pvz.:

Egzaminus už žiemos sesiją jis išlaikė penketukais (geriau: žiemos sesijos egzaminus). Ugnis padarė nuostolio už milijoną litų (geriau: milijono litų nuostolio).

Verstinį posakį *priimti už pagrindų* reikėtų keisti *priimti pagrindus*.

Prielinksnio ----- **virš** ----- (viršum, viršuj) vartosena

Prielinksnio *virš* konstrukcijos paprastai rodo vietą, kuri yra aukščiau kokio daikto ar ploto: *virš miesto, virš namo, virš galvos*. Kartais veiksmas gali vykti ir objekto paviršiuje, neatskirtas erdvės, pvz.:

Driekias rūkai virš pievų.

Prielinksnio *virš* konstrukcijos gali žymėti ir kiekio viršijimą, pvz.:

virš normos, virš plano.

Kai kalbama apie konkrečiai nurodyto kiekio viršijimą, bendrinėje kalboje prielinksnio *virš*

siūloma nevartoti, bet keisti posakiais *daugiau kaip, daugiau negu, per* arba *prieveiksmiu su viršum, suvirš*. Pvz.:

Ten buvo susirinką virš tūkstančio (= daugiau kaip tūkstantis) žmonių. Jis uždirba per dieną virš šimto (= daugiau kaip šimtą) litų. Sportininkas iššoko į aukštį virš dviejų metrų (daugiau negu, per du metrus, du metrus su viršum).

Prielinksnio *virš* konstrukcijos nevartotinos, nusakant ypatybės viršijimą. Pvz.:

Tai jau virš įžūlumo (= Tai negirdėtas įžūlumas. Na, ir įžūlumas! Tai bent įžūlumas!). Tai virš mano sugebėjimų (= Tai viršija mano sugebėjimus. Aš tiek nesugebu).

Prielinksnio *virš* konstrukcijų patartina nevartoti, nusakant reiškinių persvarą. Pvz.:

Asmeninius interesus jis stato virš visuomeninių (= asmeninių interesų jis žiūri labiau, kaip (ne)gu) visuomeninių. Jam svarbiau asmeniniai interesai, kaip visuomeniniai).

Verstinį posakį *virš minėtas* reikėtų pakeisti *anksčiau minėtas*. Pvz.:

Iš virš pateiktų duomenų (= Iš anksčiau pateiktų duomenų) matyti, kad tas darbas nebus lengvas).

■ Laiminančio Kristaus statula, stovėjusi Palangoje, grafo Tiškevičiaus parke, bolševikmečio metu nugriauta ir sunaikinta, dabar pagal kauniečio dail. Stasio Žirgulio modelį buvo atkurta ir birželio 14 d. pašventinta.

■ Generalinėje Marijonų vienuolijos kapituloje, vykusioje birželio mėli. Romoje, buvo išrinkta nauja vyriausioji jų vadovybė: vyriausiu vadovu kun. Adam Boniecki, jo pavaduotoju kun. Vaclovas Aliulis.

■ Birželio 15 d. Madride, Ispanijoje, popiežius Jonas Paulius II pašventino pirmąją šiame šimtmetyje katedrą Europoje. Katedra pastatyta prancūzų gotiškame stiliuje, yra apie 300 pėdų ilgio ir turi tris navas.

■ Kun. Antanas Rubšys, Manhattano kolegijos profesorius, Šv. Rašto žinovas ir vertėjas, Vytauto Didžiojo universiteto Kaune senato narys, ge-

gūžės 20 — birželio 14 dienomis lankėsi Lietuvoje.

■ Kretinga šių metų pavasarį atšventė miesto įkūrimo 740-ąsias metines. Ta proga miesto merui įteiktas atgaivintas miesto herbas — Švč. M. Marijos, laikančios Kūdikelį Jėzų atvaizdas. Netoli bažnyčios pastatytas paminklas iškiliam Kretingos asmeniui, Jurgiu Ambroziejui Pabrėžai, kunigui, vienuoliui pranciškonui, botanikui, pirmajam Lietuvos floros tyrinėtojiui, didžiųjų savo gyvenimo dalį praleidusiam Kretingoje.

■ Popiežiaus apsilankymo Lietuvoje komiteto skelbtų Jono Pauliaus II vizito, emblemos konkursų laimėjo kaunietė Jūratė Čepaitė. Emblemoje pavaizduotas mėlynas žemės rutulys, viršuje įrašyti žodžiai: “Liudykime Kristų”, o centre — geltonas Lietuvos žemėlapis. Į jį leidžiasi geltonas paukštis, simbolizuojęs Šv. Dvasių. Apačioje parašyta: “Lietuva — 93”.

Graži, turininga meno knyga

Kartais ieškome pramogų, o tinkamų nerandame. Ar dažnas pagalvojame, kad vertinga knyga suteikia džiaugsmo ir poilsio? O taip yra...

Prieš akis didelė knyga-albumas — spalvingu viršeliu: „Ona Dokalskaitė“. Šį pavasarį (1993 m.) pasirodžiusi — 200 psl., su 75 spalvotomis reprodukcijomis, — labai maloni paimt į rankas ir atskleisti — meno knyga. Kuo vertinga?

Dailininkė Ona Dokalskaitė-Paškevičienė, gimusi ir augusi mokytojų šeimoje Nepriklausomos Lietuvos metu, mokėsi Panevėžio gimnazijoje (dail. Zikaro mokinė), paskui, našlei motinai persikėlus į Baltarusiją, Onutė lankė Vitebsko Meno technikumą kur ji gavo gerus profesinės dailės mokslo pagrindus iš senovinių (dar ne sovietinių) pedagogų. Motinai patekus į Sibirą, dviem jos mergaitėms teko vargti, bet sovietinė priespauda jų nesulaužė: Onutė subrendo į stiprią dailininkę, o jos sesuo Birutė išaugo į teatro artistę.

Ona Dokalskaitė, iš prigimties jautri, jausminga, besiihginti grožio ir meilės, iš tėvų — darbšti, ieškanti buity teigiamų momentų ir siekianti amžinų dvasinių vertybių, o iš senųjų dailės srities pedagogų išmokusi disciplinos, brendo-augo ir išaugo į dailininkę su polinkiais į romantizmą, į gamtos ir žmogaus charakterio (portretuose) vaizdavimą: o ilgesingą savo sielą ji išliedavo spalvingų peizažų bei natūrmortų piešime.

Labai jaunai dailininkei teko dirbti redakcijos aktualijų meniniu vaizdavimu: Minske ji piešdavo šaržus dailininkų, poetų, rašytojų, aktorių... Dėl duonos ji buvo priversta dirbti ir kitokius darbus-darbelius, ne būtinai susijusius su tikruoju menu (bėgant nuo Sovietų — Lietuvoj, Vokietijoje, pradžioj Amerikoje); ir tik paskiausius 20-25 metus ji gali, vyro Mykolo, irgi dailininko, gelb-

Autoportretas

O. Dokalskaitė

stima, atsidėti dailės tapybai; gali kurti laisvai, rinktis temas, spalvas, drobes, išsiliėti jose visą savo neramią, romantišką sielą... „Menas — laisvas!“ Tai ji galiausiai pajuto, kai atvyko į Ameriką, kai susipažino čia su daugybe meno srovių ir įvairių menininkų.

Bet Ona Dokalskaitė nepasidavė jokiam „izmui“; po ilgesnių ieškojimų susiformavo ji savita menininke, savu meniniu požiūriu į pasaulį.

Jos kūrinių formos — stipraus grafinio piešinio ir labai įvairaus kolorito sintezė. Vidinis tapybos ženklas: ieškojimas saulėtos buities momentų, juos lyriškai apdorojant. Ši knyga-mono-grafija gražiai atskleidžia jos darbus.

Šis „Laiškų lietuviams“ numeris iliustruotas jos daibų nuotraukomis iš šios knygos.

ONA DOKALSKAITĖ. Redagavo Algimantas Kezys. Išleido „Galerija“ 1993 m. Čikagoje, Įžangoje Dano Lapkaus straipsnis, apžvelgiantis knygos meninę vertę, taip pat ir autorės biografiją. Visa tai lietuvių, anglų ir rusų kalbomis. Meninė knygos priežiūra — Mykolo Paškevičiaus. Gaunama „Galerijoje“, 4317 S. Wisconsin Ave., Stickney, IL 60402. Kaina 35 dol. (plius persiuntimui 2,50 dol už vieną knygą).

Alė Rūta

Atsiųsta paminėti

* ŠVENTASIS RAŠTAS. Penkiaknygė: Pradžios knyga, Išėjimo knyga, Kunigų knyga, Skaičių knyga, Pakartoto įstatymo knyga. Iš hebrajų kalbos išvertė kun. Antanas Rubšys. Išleido „Krikščionis gyvenime“, Putnam, Ct, 1993 m. Apie puspenkto šimto puslapių, kaina 12 dol. Galima gauti „Drauge“.

Pernai buvo to paties kun. prof. Antano Rubšio iš hebrajų, aramėjų ir graikų kalbos išversta ir „Krikščionis gyvenime“ išleista Senojo Testamento Pranašų knyga. Vertėjas parašė ir abiejų knygų įvadus bei paaiškinimus. Abiejų knygų kalbą tikrino Jurgis Jankus, o Penkiaknygės dar ir Albina Pribušauskaitė. Spaudai paruošė Teresė Bogutienė. Pranašų knygoje yra netoli 700 puslapių, bet jos kaina taip pat 12 dol. Lauksime ir kitų Senojo Testamento knygų vertimo.

* Audra Kubiliūtė. MĮSLINGOS KALADĖLĖS. Išleido JAV LB Švietimo taryba, parėmus Lietuvų Fondui, 1993 m. Čikagoje. Iliustracijos dail. Rasos Sutkutės. 110 psl., kaina 4 dol. Knygą galima gauti Švietimo taryboje, 13648 Kickapoo Trail, Lockport, IL 60441.

Tai jau antroji Audros Kubiliūtės detektyvinė knyga jaunimui. Pirmoji, išleista prieš keletą metų, — „Nepaprasti įvykiai aštuonioliktoje gatvėje“. Abiejose knygose veikėjai tie patys. Kalba taisyklinga ir sklandi, intriga turėtų pririšti jaunąjį skaitytoją, kol perskaitys iki galo.

* Liūne Sutema. GRAFFITI. Eilėraščiai. Aplankas Ritos Kavolienės. Išleido Algimanto Mackaus knygų leidimo fondas, 7338 S. Sacramento Ave., Chicago, IL 60629. Spaudė Morkūno spaustuvė. Tiražas 600 egz. Kieti viršeliai, 52 psl., kaina 8 dol.

* Juozas Jakštas. NEPRIKLAUSOMOS LIETUVOS ISTORIJA 1918-1940. Išleido Akademinio Skautų Sąjūdžio Vydūno fondas 1992 m. Kalbą taisė: D. Bindokienė, V. Mikūnas, A. Terėškinas. Paruošė ir redagavo V. Mikūnas. Spaudė M. Morkūno spaustuvė. Tiražas 1000 egz. Kieti viršeliai, daug iliustracijų, 272 psl., kaina 15 dol., persiuntimui pridėti 2 dol.

* Vytautas Tamulaitis. SKRUZDĖLYTĖS GREITUTĖS NUOTYKIAI. Apysaka-pasaka. Audronės Klimienės puikios spalvotos iliustracijos. Išleido „Vyturys“ Vilniuje 1992 m. Tai antrasis pataisytas leidimas, pirmasis buvo 1935 m. Kieti viršeliai, didelis formatas, 104 psl., kaina 6 dol., persiuntimui dar 3 dol. Užsakymus siųsti Švietimo tarybai, 13648 Kickapoo Trail, Lockport, IL 60441.

* Ričardas Skeris. KĄ ŽMONĖS DIRBA VISĄ DIENĄ? Richard Scarry knyga „What do people do all day“ išleista Niujorke 1968 m. Į lietuvių kalbą išvertė Gražvydas Kirvaitis. Knyga skiriama jaunesniam mokykliniam amžiui. Tai paveikslėlių knyga, kurioje vieton žmonių yra gražiai apsirengę įvairūs gyvuliukai. Vaikučiams ši knyga turėtų labai patikti. Didelis formatas, kieti viršeliai, puslapiai nesunumeruoti, kaina 8 dol., persiuntimui 3 dol. Gaunama Švietimo taryboje, adresas viršuje.

* METMENYS. 1993 m., Nr. 64. Kūryba ir analizė. Redaguoja Vytautas Kavolis, Dickinson College, Carlisle, PA 17013. Administracija: Aleksas Vaškelis, 3113 W. Vina del Mar Blvd. St. Petersburg Beach, FL 33706. Viršelio projektas Vytauto O. Vilkau. Pavienio nr. kaina 8 dol. Prenumerata metams (du numeriai) — 15 dol., Lietuvoje — 20 dol. Leidžia AM & M Publications.

* 75-oji VASARIO ŠEŠIOLIKTOJI. Katalogas paminėti dešimčiai parodų, suruoštų įvairiose Čikagos galerijose paminėti Lietuvos nepriklausomybės septyniasdešimt penkerių metų sukakčiai. Kiekvienai parodai paminėti kataloge yra bent po keliolika nuotraukų. Katalogą išleido parodų koordinatorius Algimantas Kezys.

■ Šį rudenį sueina šimtas metų nuo Kražių skerdynių, kurios, reikia manyti, bus atitinkamai paminėtos tiek Lietuvoje, tiek ir išeivijoje.

Paruošė MARIJA A. JURKUTĖ

“Pirmieji giliukai nuo atsodinto ąžuolo”

Daugiau nei prieš 4 metus dar mažai kas tikėjo, kad Kaune atsikurs, o kartu ir naujai susikurs, Vytauto Didžiojo universitetas. 1989 m. balandžio 26-28 d. Kaune vyko mokslinė konferencija “Tautinė aukštosios mokyklos koncepcija ir Kauno universitetas”. Buvo iškeltas vienas iš uždavinių — humanitarizuoti Kauną. Ar pateisins šiuos lūkesčius pirmieji absolventai? Tikėkim, kad taip.

Birželio II d. vykusiose iškilmėse buvo įteikti diplomai pirmiems atkurto Vytauto Didžiojo universiteto bakalaurams, pagerbta naujoji universiteto Garbės daktarė Marija Gimbutienė iš Kalifornijos. Pasisakymai, palinkėjimai absolventams buvo labai viltingi, skatinantys ryžtingiau žvelgti į rytdieną. VDU rektorius Br. Vaškelis, apibendrinamas savo kalbą, tarė: “Kiekviena karta turi suformuoti savo lietuviškumo sampratą”. Kaip ji buvo formuota prabėgusiame 4-erių metų laikotarpyje? Galbūt dar per anksti daryti išvadas. Pažvelkim į praeitį pirmųjų diplomantų mintimis. 160 absolventų (psichologai, menotyrininkai, dėl praplėstų mokymosi programų, diplomus gaus vėliau), kaip pasakė ekonomistas Tomas, buvo “ir bandomieji triušiai, ir ledlaužiai”.

Sunkūs buvo pirmieji studijų metai. Studijų

pagrindas buvo daugiau idėjinis nei materialus. Galbūt ir teisingas Lietuvos Respublikos prezidentas A. Brazauskas, pavadindamas VDU kūrėjus drąsuoliais, svajotojais. Jais buvo ne tik profesūra, bet ypač studentija. Dauguma studentų pastebi, kad nuo įstojimo į VDU pradžios juos lydėjo tikėjimas, viltis atrasti, pažinti kažką nauja moksle bei gyvenime. Galbūt įspūdingiausios pirmojo rugsėjo akimirkos juos lydėjo ištisus 4-erius metus?..

Kiekvienas užkalbintas diplomantas išskirtinę vietą suteikdavo žodžiui “laisvė”. Ji panašiai suprantama, nes visi Lietuvos žmonės ilgą laiką jos stokojo. Kokios gi atskirų studentų mintys?

Arturas (ekonomistas): “Universitetas ruošė ne profesionalus bakalaurus, o laisvus žmones, mokančius savarankiškai gyventi, rinktis, kai yra daug pasiūlymų”.

Daiva ir Ričardas (socialiniai mokslai) sako, kad mokymo sistema, besiremianti amerikietiškais standartais, suteikė daug laisvės studijose, pasirenkant norimus dalykų kursus. Tai leido, anot Artūro, kiekvienam studentui geriau išnaudoti savo laiką, susidaryti sau atskirą studijų programą. Jūratė (socialiniai mokslai) pastebi, kad universitete galima buvo laisvai bendrauti vienas su kitu.

Taigi šiuo bruožu VDU išsiskiria iš kitų universitetų Lietuvoje.

Universitetas auga ir klesti mylinčių savo darbą ir jaunimą dėstytojų dėka. Ypač svarus jų darbas buvo pirmaisiais metais kai, Ričardo žodžiais tariant, jie daugiau patys versdavo dalykinę medžiagą į lietuvių kalbą, pateikiant ją beveik “sukramtytą”. Ypač geru žodžiu studentija mini dėstytojus: A. Žygą, N. Kadytę, V. Gronską, Dž. Bauers, Z. Lydeką, A. Butkų... Simpatija išreiškiama dėstytojams, kurie leido išsakyti studentui savo mintis, stimuliuo laisvę studijose, elgesyje. Dėstytojai mėgstami dėl įdomiai, gyvai pateikiamos dalykinės medžiagos. Ypač tai būdinga dėstytojams, atvykusiems iš užsienio. Išskirtinių studentijos simpatijų susilaukė dėstyto-

*Kiekvienas užkalbintas diplomantas išskirtinę vietą
suteikdavo žodžiui “laisvė”*

jas iš JAV Gallego, kuris buvo studentui lyg vyresnis draugas.

Bakalauro laipsnis — tai jau tam tikra profesinė branda. Nors dauguma studentų jaučiasi ne tiek profesionalai tam tikroje srityje, kiek plačiau išsilavinę žmonės. Anot Artūro, “gyvenimas yra dinamiškas ir gerai turėti platų išsilavinimą”, kurį padeda įgyti 4-erių metų programa. Ričardas pastebi VDU suteiktą privalumą — mokytis užsienio kalbų, “kalbos — didžiausias dalykas, kurių čia buvo galima išmokti”, — sako jis.

Į VDU norėjusi žvelgti viltingai ir todėl daugiau teigiamai. Trūkumų yra kiekvienoje veikloje. Bet, kaip sakė Arturas, “universitetas geras, jeigu žmogus žino, ko iš jo nori, sugeba pasinaudoti geranoriškai pristata laisve”.

Prabėgs eilė metų ir galbūt “pirmieji giliukai nuo atsidinto ažuolo”, anot Dovilės, sugrįš į VDU kaip profesoriai, magistrai. Alma Mater klestės tradicijom, organizacijų veikla ir, žinoma, kiekvieno dėstytojo, studento nuoširdžiu švietėjišku darbu savo tautai.

Užsienio specialistai konsultuos Lietuvą

Remiantis tarptautine atominės energijos naudojimo patirtimi ir TATENA rekomendacijomis, Lietuvoje įsteigtas Branduolinės ir radiacinės saugos konsultacinis komitetas. Jo iniciatorės yra Švedijos, Vokietijos ir Suomijos organizacijos, kurios rūpinasi branduolinių reaktorių saugumu. Kol kas komitete šeši nariai — po vieną Lietuvos, Rusijos, Suomijos, Švedijos, Ukrainos ir Vokietijos atstovą. Pirmininku Vyriausybė paskyrė J. Vilemą — Lietuvos energetikos instituto direktorių, valstybės konsultantą atominės energetikos klausimais.

J. Vilemas BNS korespondentui pasakė, kad Baltijos jūros valstybėse tai pirmoji tokia tarptautinė visuomeninė institucija. Komiteto sprendimai turėtų padėti palyginti silpnoms Ignalinos AE kontrolės įstaigoms priimti svarbius sprendimus. Be to, dabar suinteresuotos šalys galės gauti išsamią informaciją apie padėtį Ignalinos AE. Jų ekspertų nuomonė ir parama galėtų turėti įtakos Lietuvos Vyriausybės sprendimams. (Tiesa)

Santariškėse gamins sterilius tirpalus

Ligoninėms ir kitoms medicinos įstaigoms aukštos kokybės sterilių tirpalų ypač trūksta. Nei Lietuvoje, nei gretimose šalyse jie negaminami. Tiesa, vaistinės bando, tačiau jose naudojama gana primityvi technologija neužtikrina kokybės, o mažos gamybos apimtys netenkina net minimaliausių poreikių.

Santariškių vaistinė Vilniuje ir Islandijos sveikatos kompanija įsteigė bendrą įmonę “Ilsanta”, kuri šiuos tirpalus gamins pagal moderniausią technologiją. “Ilsantai” labai perduotas vienas Santariškių vaistinėse pastatas, o iki kitų metų tikimasi pastatyti ir daugiau statinių. Juose ir įsikurs nauja “gamykla”. Joje pagamintų tirpalų kaina bus mažesnė negu pasaulinės kainos, be to, šio kiekio užteks ne tik Lietuvai, bet ir eksportui. “Ilsanta” taip pat rengiasi sterilizuoti ir Santariškių ligoninių medicinos instrumentus.

Šios įmonės “ėjimas” į Lietuvos rinkų nebuvo rožėmis klotas. Nors jai, gavusiai užsienio kreditą, valstybės garantijų nereikėjo, tačiau ilgokai nejudėjo sklypo skyrimo reikalai. Net du kartus dėl žemės nuomojimo virė diskusijos Vyriausybės posėdžiuose. Kai kurie ministrai, pavyzdžiui, ir ekonomikos ministras J. Veselka, prieštaravo, kad 10 tūkst. kv. metrų sklypą Vilniaus miesto valdyba šiai firmai išnuomotų ne konkurso tvarka. Be to, ministrai norėjo įsitikinti, ar šalia sterilių tirpalų cechų neišdygs kiti statiniai, kurie kenktų ligoninių komplekso aplinkai, ar tirpalų gamyba ekologiškai nekenksminga.

Sudėliojus visus “už” ir “prieš”, pavojų, atrodo, neliko, todėl nutarta firmos prašymą patenkinti. Vyriausybė pritarė Vilniaus miesto valdybos siūlymui ne konkurso tvarka “Ilsantai” išnuomoti pageidaujamą žemės sklypą.

Tikimasi, kad kitų metų pradžioje jau bus galima pirkti ir naują produkciją. (Tiesa)

Sutrupėjo kelionė į Varšuvą

Atidarytas naujas traukinių maršrutas Talinas-Ryga-Kaunas-Šeštokai-Varšuva-Berlynas. Iki Lietuvos sienos “Baltijos ekspresą” aptarnauja Estijos geležinkelio brigada, o Lenkijos teritorija

jau važiuoja traukinys, pavadintas “Pogon”. 22 valandas trunkanti kelionė iki Varšuvos šiuo metu yra turbūt labiausiai atitinkanti Europos “Inter City” standartą. Traukiniai važiuoja vidutiniu 65 km/h greičiu, planuojama jį dar padidinti. Jei maršrutas būtų pratęstas iki Helsinkio, “Baltijos ekspresas” galėtų konkuruoti su traukiniais, iš Berlyno važiuojančiais į Skandinavijos šalis. Beje, Estijos, Latvijos, Lietuvos ir Lenkijos geležinkelių direktoriai tvirtina, kad keleivių pervežimai yra nuostolingi visoje Europoje, pelno duoda tik greitieji “TVZ” traukiniai.

Tikimasi, kad per metus “Baltijos ekspresu” į Varšuvą važiuos 700 tūkst. keleivių, 60 tūkst. kelias iki Berlyno. Visos šalys, per kurias eina maršrutas, turi teisę pardavinėti bilietus. Lietuvai geležinkelio eismo per Šeštokus atidarymas kainavo apie 300 tūkst. JAV dolerių, bet užtat jau negėda atvažiuoti į Šeštokų ir Mockavos stotis. Kalbama apie galimybę šią geležinkelio atšaką pritaikyti prie Europos standartų. Tada nereikėtų pasienyje persėsti į kitą traukinį, dar sutrumpėtų kelionės laikas. Šiuo metu pertvarkyti visą Lietuvos geležinkelį būtų labai nuostolinga, nes Klaipėdos uosto nebegalėtų pasiekti traukiniai iš rytų. (Lietuvos aidas)

Lietuvos žemėlapiai Jau rengiami Lietuvoje

Šveicarų firma “Ascop” užbaigė pirmąjį specialaus projekto etapą: sudėtinga optine aparatūra iš lėktuvo nufotografuotas Kauno rajonas. Šį projektą — jis vadinasi “Lietuvos kartografavimas — masteliu 1:10.000” — finansuoja Šveicarijos vyriausybė, paskyrusi beveik tris milijonus dolerių.

Anksčiau, būdami priklausomi nuo Sovietų Sąjungos, Lietuvos specialistai nė karto nėra kartografavę savo krašto — neturėjo nei teisės, nei galimybių, nei technikos. Lietuvos žemėlapiai buvo rengiami ne Lietuvoje. Minėto projekto tikslas — sudaryti sąlygas Lietuvos žemėlapius rengti ir spausdinti Lietuvoje. Kauno rajono žemėlapij Lietuvos Respublikos geodezijos tarnyba planuoja išleisti jau šiais metais.

Kartografinė medžiaga nuolatos keičiasi, sensta — atsiranda naujų gyvenviečių, kelių, ją nuolatos reikia atnaujinti. Technologinę įrangą,

būtiną kartografavimo darbams, nuo aeronautraukų iki topografinių žemėlapių spausdinimo ir parūpins Lietuvai šveicarų firma “Ascop” antrajame projekto etape. (Lietuvos aidas)

Konkursas: Ką mes žinome apie savo valstybės kilmę

Baigėsi karaliaus Mindaugo kolegijos skelbtas konkursas “Mūsų žinios apie Lietuvos valstybės kilmę”. Kiekvienam norinčiam dalyvauti šiame konkurse reikėjo raštu atsakyti į devynis klausimus. Metų pradžioje jie buvo paskelbti “Vorutos” ir “Dialogo” laikraščiuose.

Tiksliausiai ir išsamiausiai į visus klausimus atsakė Šiaulių moksleivė Aistė Urbonaitė. Jai Karaliaus Mindaugo kolegija ir pripažino konkurso laureatės vardą, įteikė prizą — vitražą “Vytis”.

Dešimčiai konkurso dalyvių, geriausiai atsakusių į visus klausimus, išsiųsti Karaliaus Mindaugo kolegijos leidinėliai “Lietuvos karalystės paveldas”. Taip geriausiųjų dešimtuko — ir Australijos lietuvis žurnalistas Albinas Pocius. Jis ne tik atsakė į klausimus, bet ir atsiuntė savo publikacijų Lietuvos istorijos klausimais.

Šis konkursas buvo skirtas Valstybės dienos šventei — Mindaugo karūnavimo 740-osioms metinėms. (Tiesa)

Konfesinės mokyklos

Birželio 10 d. nutarimu Nr. 409 Vyriausybė nustatė, kad konfesinės ikimokyklinės įstaigos ir konfesinės bendrojo lavinimo mokyklos yra nevalstybinės švietimo įstaigos.

Valstybinės ir ikimokyklinės įstaigos ir bendrojo lavinimo mokyklos reorganizuojamos į konfesines įstaigas Vyriausybės sprendimu, jei Kultūros ir švietimo ministerija pateikia tokį prašymą. Reorganizuotų mokyklų steigėjų teisės perduodamos valstybės pripažintai Bažnyčiai arba religinei organizacijai. (Tiesa)

"Rūtos" saldinius valgys amerikiečiai

— Po trejų metų pertraukos pradėdame pardavinėti riešutus šokolade, — pasigyrė Šiaulių valstybinės konditerijos įmonės “Rūta” generalinis direktorius Julius Grigaliūnas. — Lazdynų

Kaimynė

Dokalskaitė, 1971

riešutus pirkome Azerbaidžane, o šokoladas plačiam pasaulyje suieškotas.

Gamybai po gaisro “Rūtoje” atnaujinti teprireikė keturių mėnesių. Gaisrą primins ugniagesiams skirti dviejų rūšių saldainiai — “Ugnis” ir “Liepsnelė”. Jau paleista likerinių saldainių linija, atnaujinta zefyro gamyba, įvairiaspalvio, su cinamonu. “Rūta” — vienintelė zefyro gamintoja Lietuvoje. O didžiausia naujiena ta, kad “Rūtos” partnere tapo Albert’s kompanija iš Konektikuto valstijos (JAV).

Ką perka išrankūs amerikiečiai? Juos sudomino karamelė su vaisiniu įdaru “Braškė”, įvyniota į gražų italų gamybos popieriuką. Amerikoje šiauliečių produkcija pardavinėjama vienetais: vienas saldainis — vienas centas. Tariamasi ir dėl kitų rūšių karamelių — “Mandarinuko”,

“Avietėlės”, “Citrinuko” tiekimo. Anot “Rūtos” vadovų, tas pirmas žingsnis į Vakarų rinką didelės naudos dar nedavė, tačiau įmonės specialistai suvokė, kokios produkcijos reikia užsieniui.

Ar garsės “Rūta” kaip prieškario laikais, ko gero, nemažai priklausys nuo buvusio savininko Antano Gricevičiaus vaikų ir anūkų, pasiryžusių išpirkti fabriko įrengimus. Jei sugebės, jei pakaks lėšų, “Rūta” vėl bus privati įmonė. Ką žinai, gal ir “Rūtos” saldainiai taps skaniausi pasaulyje, kaip teigia nublukęs užrašas ant senutėlės fabriko tvoros. (Lietuvos aidas)

Alytus: trečią kartą pažymėta miesto diena

Alytaus miesto gyventojai atšventė jau tradicine tampančią Miesto dieną. Prieš 412 metų, birželio 15 d., Alytui buvo suteiktos miesto teisės.

Miesto diena pažymima jau trečią kartą. Pasak Alytaus miesto mero pavaduotojos kultūrai ir švietimui Onutės Suncovienės, ši diena, be abejo, bus švenčiama kasmet.

Angelų Sargų bažnyčioje pašventinta miesto vėliava.

Rotušės aikštėje ir jos prieigose vyko šventinė prekyba. Miesto kraštotyros muziejuje atidaryta etnografinė ekspozicija, Šiaulių namuose — dailininkės R. Balčikonienės meno darbų paroda.

1993 metų miestų kultūros ir meno premijos įteiktos trims alytiškiams: muzikos mokyklos mokytojai J. Adamonytei, profesorius K. Raičinskiui, teatro režisieriui V. Kirliui.

Senajame miesto parke koncertavo pučiamųjų instrumentų orkestrai, o aukščio nebijantys alytiškiai ir jų svečiai galėjo pro lėktuvo iliuminatorių pasidairyti į miestą ir jo apylinkes. (Lietuvos rytas)

Nuo pirmojo vaidinimo — visas amžius

“Tėvučio pakluonė” — taip vadinasi amatų, folkloro ir teatro šventė, kuri įvyko Rokiškyje. Ji buvo skirta širmosioms pirmojo vaidinimo, surengto Panemunėlio apylinkė, metinėms.

Šimtmečio senumo vaidinimų iniciatorius buvo kun. Jonas Katelė, dabar besiilsintis Panemu-

nėlio bažnyčios šventoriuje. 1844 metais baigęs Varnių kunigų seminariją, J. Katelė kunigavo įvairiose parapijose. Po 1863 metų sukilimo caro valdžiai uždraudus lietuvių kalbą mokyklose, organizavo daraktorių kursus, kaimuose steigė slaptas mokyklas, pinigais rėmė lietuviškų vadovėlių leidimą. 1872 metais pradėjęs kunigauti Panemunėlyje, daug prisidėjo prie neraštingumo likvidavimo apylinkėje, organizavo pirmuosius vaidinimus. Dabar švietėjo name — miestelio devynmetė mokykla.

Šventėje dalyvavo rajono teatrų aktoriai, folkloriniai ansambliai, svečiai iš Baltarusijos Mogiliovo srities, zarasiškiai, kupiškėnai. Rokiškio savivaldybės teatro aktoriai Krašto muziejaus pievelėje prie etnografinės klėtelės suvaidino B. Dauguviečio „Žaldokynę“, senoviniame kluone Panemunėlio vidurinės mokyklos teatras parodė spektaklį „Kaip velnias akmenį nešė“. (Tiesa)

Pirmosios lietuviškos knygos jubiliejus

1997 m. minėsime 450 metų jubiliejų, kai pasaulį išvydo pirmoji lietuviška Martyno Mažvydo parengta knyga „Katekizmas“. Šiai sukačiai ruošiasi Lietuvos žmonės, o klaipe diečiai sumanė pastatyti paminklą, kuriame turėtų atspindėti ne tik pirmoji lietuviška knyga, bet ir jos parengėjas Martynas Mažvydas. Jau dirba paminklo statybos organizacinis komitetas, kuriam vadovauja Lietuvos nepriklausomybės kovo 11 d. akto signataras Alfonsas Žalys. Susumuoti ir paminklo projekto konkurso rezultatai.

Pirmosios lietuviškos knygos paminklo konkurso vertinimo komisija, vadovaujama architekto Algimanto Nasvyčio, iš penkių konkursui pateiktų darbų pirmąją (1000 JAV dolerių) ir antrąją (500 dol.) premijas paskyrė skulptoriui Regimantui Midvikiui ir architektui Vyteniui Mazurkevičiui. Trečioji (300 dol.) atiteko skulptoriui Gintautui Jonkui ir architektui Raselei Jurkaitienei. Kur bus statomas paminklas Martyno Mažvydo „Katekizmui“, bus sprendžiama administracine tvarka. (Lietuvos aidas)

Lietuvių kalbos komisija informuoja

Vienas iš lietuvių kalbos komisijos posėdžių buvo skirtas viešajai kalbai. Sumenkėjusi kalbos

kultūra, smukęs taisyklingos ir gražios kalbos prestižas Komisiją paskatino panagrinėti žurnalistų rengimo bei jų darbo problemas.

Komisijoje apsvaistytos Kalbos komisijos ekspertų išvados dėl Vilniaus universiteto Komunikacijos fakulteto Žurnalistikos instituto studentų kalbos gerinimo. Universiteto Tarybai siūloma: kūrybinio konkurso rašinius vertinti ir kalbos požiūriu, į rašinių vertinimo komisijas įtraukti kalbininkų; busimiesiems žurnalistams leisti ginti tik kalbininkų recenzuotus ir teigiamai įvertintus diplominius darbus; organizuoti kalbos kultūros paskaitas bei pratybas dėstytojams; taisyklingos kalbos reikalavimus įrašyti ir į dėstytojų atestavimo nuostatus. Radijo ir televizijos vadovams siūloma nepriimti į darbą pretendentų, neturinčių kalbos specialistų rekomendacijų.

Kalbėta apie nerimą keliantį svetimybų plūstelėjimą į lietuvių kalbą. Priimtas Komisijos pareiškimas „Dėl svetimybų vaitojimo“. Pradėtas svarstyti naujųjų nevartotinų svetimybų sąrašas. Patvirtinta dar viena didžiųjų lietuvių kalbos klaidų sąrašo dalis — „Prielinksnų vaitojimo klaidos“. Apsvarstytas ir neteiktinių vertinių sąrašas. Protokoliniu komisijos nutarimu patvirtintos nacionalinės valiutos — lito (Lt) ir cento (et) — santrumpos. (Tiesa)

Kiek Lietuvoje yra užsienietišku automobilių?

Respublikinėje kelių policijoje ir firmose, prekiaujančiose užsienietiškais automobiliais, sužinota, kad 1993 metų pradžioje Lietuvoje buvo užregistruota apie 20 tūkstančių Europos, Japonijos ir JAV firmų lengvųjų automobilių. Populiariausios „Opel“ (3545 automobiliai) ir „Ford“ (3409) markės. Po jų seka „Audi“ (1857) ir „Mercedes Benz“ (1480). Penktoje vietoje „Volkswagen“ markės automobiliai. Beje, jų skaičius pastebimai didėja.

Populiarios ir japonų firmos „Mitsubishi“, „Mazda“, „Honda“, „Nissan“, „Toyota“. Lietuvoje padaugėjo čekišku „Škodų“ ir Rytų Vokietijoje pagamintų „Wartburgų“. Atsirado keli BMW, „Honda“ ir „Chevrolet“ markės paradiniai automobiliai. Aristokratiškų „Rolls Royce“ arba „Ferrari“ markės automobilių Lietuvoje dar niekas neturi. Lietuvoje yra įregistruotos 39 valstybinės įmonės, 1230-UAB, 131 užsienio kapi-

Naktinis darbas

Darbas naktį turi ir gerų, ir blogų pusių. Prie gerųjų reikia priskirti ramybę ir tylą, o prie blogųjų — tai, kad ilgiau nakties metu dirbusiems žmonėms yra didesnis širdies smūgio pavojus nei dirbantiems dieną. Kodėl? Fiziologai mano, kad trūkstant saulės spindulių, organizmas daugiau pasigamina testosterono, o šis, kaip žinome, stiprina sklerozinius procesus. Šiaurės Dakotos (JAV) universiteto mokslininkai neseniai patvirtino šią prielaidą. Jie atliko tyrimus su žiurkėmis, kurias padalino į tris grupes: vienas vertė būti aktyviomis nuo 8 val. ryto iki 4 val. po pietų, kitas — nuo 4 val. po pietų iki vidurnakčio ir trečias — nuo vidurnakčio iki 8 val. ryto. Netrukus dviejų paskutinių grupių žiurkėms pastebėtas 24% didesnis cholesterolio kiekis kraujyje nei žiurkėms iš pirmosios grupės. Panašiai atsitinka su žmonėmis. Tačiau yra būdas sumažinti tokį pavojų. Žinoma, kad sveikame organizme cholesterolio padidėjimą galima neutra-

lizuoti mikroelementais, kuriuose yra vario. Kai kurie gydytojai netgi tvirtina, kad šiuolaikinės dietose vario labai trūksta, ir tai yra viena iš priežasčių, kodėl taip sunku išspręsti cholesterolio problemą. Taigi visi, kurie dirba naktį, turi daugiau vaitoti maistą, kuriame gausu tų mikroelementų, t.y. valgyti kepenis, pupeles, riešutus ir šokoladą.

Ekologiškai švarių grūdų auginimas

Vokietijoje vis labiau plinta javų auginimas, nevartojant pasėliams cheminių preparatų. Jau daugiau kaip tūkstantis ūkininkų pasirašė sutartis pateikti 40 tūkstančių tonų tokių grūdų malimo ir duonkepysbos pramonei.

Vokietijoje egzistuoja nepriklausoma policija, kurios darbuotojai atlieka grūdų kokybės analizes tiesiog ūkiuose. Šių analizių tikslas — įsitikinti, ar tikrai kviečiai, miežiai ir avižos buvo išauginti nevartojant herbicidų, fungicidų ar kitokių chemikalų. Pripažinti kokybiškais grūdai superkami 25-30% brangiau už duoninių kviečių rinkos kainas.

Kampanija auginti ekologiškai švairius grūdus Vokietijoje prasidėjo prieš trejus metus, kai dvi stambiausios grūdų malimo ir duonos kepimo firmos pasirašė pirmąsias sutartis su ūkininkais. Iš miltų, pagamintų iš chemikalais nepurkštų grūdų, dabar kepama po 100 milijonų kepalėlių per metus. Tas pat daroma ir Prancūzijoje bei Anglijoje. Praėjusių metų rugpjūčio pabaigoje dešimt grupių vokiečių ūkininkų, auginančių tokius glūdus, įkūrė Federalinę kokybiškų glūdų augintojų sąjungą.

talo įmonė, prekiaujanti automobiliais, 835 žmonės užsienietiškomis mašinomis prekiauja individualiai.

Vasario mėnesį Lietuvoje oficialiai pradėti pardavinėti japoniški automobiliai "Honda". Pradėta prekyba penkių modelių amerikietiškais "Fordais".

Pigiausiai turbūt galima būtų nusipirkti naują "Škodą" — maždaug už 6 tūkstančius dolerių, žemesnės klasės "Fiatą" — už 7 tūkstančius ir t.t. Brangiausi automobiliai kainuoja šimtus tūkstančių. Pavyzdžiui "Audi" kainuoja 160.000 DM. Dabar brangiausiu ir rečiausiu Lietuvoje laikomas 1993 metais Vilniuje užregistruotas naujas supervilkikas "Freightliner" iš JAV.

Apytikriais duomenimis, daugiausia užsienietiškų automobilių savininkų yra Vilniuje, Kaune, o iš mažesnių miestų pirmąja Marijampolė ir Utena. (Lietuvos aidas)

Jonukas atėjo su tėvu į Karo muziejų. Apžiūrėjęs eksponatus, vaikas prieina prie laisvės statulos ir klausia tėvų:

— Tėte, kodėl pergale vaizduojama moters statula?

— Tu šitai suprasi, — atsakė tėvas, — kai užaugs ir turėsi žmoną.

Vienas Amerikos senatorius teisinga karo biudžetą:

— Mūsų moterys daugiau išleidžia grožiui, negu valstybė kariuomenei.

Iš šalės viena moteris atsišauna:

— Bet mes ir pergalių daugiau pasiekiamė!

Pirmojo pasaulinio karo metu Petrapilyje lietuvių buvo susitarta budėti, kad kalba būtų gryna. Jei kuris pavartodavo svetimos kalbos žodį, turėdavo įmesti 5 kapeikas į specialų "banką", stovėjusį pabėgėlių komiteto valgykloje ant stalo. Visi drausmingi ir "nusikalte" mokėdavo pabaudą. Surinkti pinigai buvo naudojami lietuvių pabėgėlių šalpai.

Vieną dieną atėjo Tumas-Vaižgantas. Jis išsiėmė penkrublinę, įgrūdo į "banką" ir tarė:

— Pane tego, man kitaip neišeina. Aš iš

anksto užsimoku. Žinau, kad prasitarsiu, pane tego...

Mokytojas: Aš prausiuosi, tu prausiesi, jis, ji prausiasi. Koks čia laikas?

Mokinys: Šeštadienio vakaras, pone mokytojau.

Žmona: Gėdykis grįžti namo taip vėlai ir dar girtas. Išauklėtas vyras taip nesieltgia.

Vyras: o išauklėta moteris nesileidžia į kalbas naktį su girtu žmogumi!

Mirties baismės įvykdymas nusi-kaltėliui buvo paskirtas kitos dienos rytą. Pasmerktasis buvo paklaustas, ar nenorėtų suvalgyti ką nors skanaus ir ypatingo per paskutinę vakarienę.

— Taip, — pažnabždėjo paklaustasis, — aš labai norėčiau paragauti grybų. Pirmiau niekada nediršau jų paliesti, nes bijojau nusinuodyti. Dabar jau man nesvarbu...

Artistei Rūtai Kilmonytei svečiuojantis Vilniuje, kažkas, manydamas, kad tai esanti naivi mergaitė, kuri į viską atsako "taip", "puiku" ir pan., paklausė:

— Sakykite, kodėl pas jus Amerikoje yra tiek kvailių?

Aplinkui stovėjusieji nutirpo dėl tokio klausimo, bet Rūta labai šaltai į tai atsakė:

— Oh, yes! Aš manau dėl to, kad pas mus kvailius skaičiuoja, o pas jus ne...

■ Kun. Kazys Žąsytis, buv. Švėkšnos, dabar Mažeikių klebonas, parašė, o "Eldijos" leidykla 1993 m. išleido "Švėkšnos parapijos istoriją".

■ Pašto ženklų, skirtų popiežiaus Jono Pauliaus II vizitui Lietuvoje, konkursą laimėjo Vilniaus dailės akademijos ketvirtą kurso studentas Andrius Repšys. Keturiuose piešiniuose pavaizduotos vietos, kuriose lankysis popiežius: Aušros vartai, Kauno Santaka, Kryžių kalnas ir Šiluvos koplyčia. Visuose juose ir Jono Pauliaus II portretas. Šie pašto ženklai numatomi spausdinti Leipzige.

■ Šv. Stanislovo, šv. Elenos ir šv. Kazimiero statulos, puošusios Vilniaus katedros — bazilikos priekį, okupantų bolševikų nugriautos, dabar iš naujo liejamos V. Navicko, turėtų vėl papuošti katedros priekį prieš popiežiaus atvykimą.

■ Šių metų pradžioje Paryžiuje mirė Simon Szyszman, vilnietis karaimas, buv. Vytauto Didžiojo universiteto Kaune profesorius, tyrinęs Lietuvos karaimų tikėjimą ir istoriją.

■ Birželio mėn. Aniccia miestelyje, netoli Romos, įvyko Marijonų vienuolijos atstovų suvažiavimas, vadinamas kapitula. Amerikos Šv. Kazimiero provincijai atstovavo provinciolas kun. V. Rimšelis su keliais kitais kunigais vienuoliais, Lietuvai kun. Pr. Račiūnas, Lietuvos marijonų provinciolas. Šioje kapituloje šiemet dalyvavo septynios provincijos. Kapitula šaukiama kas šešeri metai, ir joje renkamas vyriausias vienuolijos vadovas.

■ Kaune jėzuitai apsigyveno prieš daugiau kaip 350 metų. 1642 m. T. Jėzuitų provinciolas kun. Fabricijus į Kauną atsiuntė 5 šios vienuolijos narius: du kunigus ir tris brolius Kojelavičius: Kazimierą, Petrą ir Albertą. Jie jėzuitams atidavė Kauno rinkoje buvusius savo namus su sklypu. Bažnyčios ir kitų pastatų statybą daug kartų sutrukdė karai ir gaisrai. Ir dabar, po ilgos okupacijos, bažnyčia ir kiti pastatai remontuojami, kuriasi gimnazija.

■ Tilžėje, kuri dabar vadinama Sovietsku, bus statoma katalikų bažnyčia. Aikštelę, kur ši bažnyčia bus statoma, birželio mėn. pašventino Rusijos Europos dalies administratorius arkivysk. T. Kondrunewicz. Bažnyčios projekto konkursą laimėjo Kauno „Atikos“ architektai G. Jurevičius ir St. Juška.

■ Kun. Leonas Zaremba, SJ, birželio mėn. sugrįžo iš Lietuvos į Pal. Jurgio Matulaičio misiją Lemente, netoli Čikagos. Lietuvoje jis išbuvo metus laiko. Dabar vėl išvyko į Lietuvą.

■ JAV vyskupijose darbuojasi 11.000 nuolatinių diakonų. Jie vadovauja parapijų bendruomeniam gyvenimui, lanko ligonines, kalėjimus, tvaiiko bažnytnines šalpos įstaigas.

■ Latvija šiuo metu turi arti trijų milijonų gyventojų. Katalikų yra apie pusę milijono. Yra dvi vyskupijos: Rygos ir Liepojos. Sielovadoje dirba 4 vyskupai, 175 kunigai ir apie 30 seselių vienuolių.

■ Kun. dr. Pranas Dauknys, kuris darbuojasi Melbourn, Australijoje, lietuvių sielovadoje, šį pavasarį atšventė 40 m. kunigystės sukaktį.

■ Kun. Albinas Martis-Martišiūnas, kilęs iš Lankeliškių par., Vilkaviškio vyskupijos, Amerikoje daugiausia dirbęs amerikiečių parapijose ir misijose West Virginijoje, šiais metais atšventė 50 m. kunigystės sukaktį.

■ Monsinjoro Vytauto Kazlausko iniciatyva Akvilių kaime, Marijampolės rajone, statomi našlaičių namai Jų statyba rūpinasi „Vaikų vilties“ fondas. Šį fondą 10.000 dol. suma parėmė Lietuvos dukterų draugijos Los Angeles skyrius.

■ Eisenach mieste, Vokietijoje, buvo atžymėta katalikų ir liuteronų ekumeninio dialogo pradžios 25 m. sukaktis. Katalikams atstovavo kard.E. Cassidy, liuteronams — Pasaulinės liuteronų federacijos nariai.

Juoz. M.

Žurnalas "Laiškai lietuviams"

skelbia konkursą parašyti straipsniui, imant temas iš 10 Dievo įsakymų. Bus dvi dalyvių grupės: suaugusieji ir jaunimas. Jaunimo grupei priklausys tik vidurinių ar kitų tolygių mokyklų moksleiviai. Universitetų studentai jau bus skiriami suaugusiųjų grupei.

Suaugusiųjų straipsniai turėtų būti maždaug 4-9 mašinėlė rašytų puslapių, o jaunimo — bent 2-4 puslapių. Straipsnis pasirašomas slapyvardžiu, o tikroji autoriaus pavardė, adresas ir telefonas įdedama į atskirą vokelį, ant kurio užrašomas tik slapyvardis, ir vokelis atsiunčiamas kartu su straipsniu.

Suaugusiems skiriamos tokios premijos: I — 200, II — 150, III — 100, IV — 75, V — 50 dol. Jaunimui: I — 100, II — 80, III — 60-, IV — 40, V — 20 dol.

Straipsniai turi pasiekti redakciją (2345 W. 56 th Street, Chicago, IL 60636, USA) ne vėliau kaip 1994 m. vasario 16 d.

Primename, kad reikia laikytis nurodytų taisyklių ir parašyti straipsnį tik nurodyta tema (šį kartą bet kokia tema iš 10 įsakymų). Iš praktikos žinome, kad kai kurie parašo straipsnį bet kokia tema, nieko bendra neturinčia su nurodyta, ir siunčia konkursui. Tokie straipsniai, jeigu bus tinkami "Laiškams lietuviams", galės būti spausdinami, bet į konkursą nebus priimami. Konkursui atsiųsti rašiniai tampa redakcijos nuosavybe.

Dar kartą kreipiamės į mūsų tautiečius, suaugusius ir jaunimą, kad nebijotų dalyvauti konkurse, jeigu jie gyvena ne Lietuvoje. Jie mano, kad su dalyviais iš Lietuvos jiems bus neįmanoma konkuruoti. Tai didelė klaida ir bereikalinga baimė. Praėjusis konkursas parodė, kad toji konkurencija labai galima, tik reikia pasistengti. Be abejo, gyvenantieji Lietuvoje paprastai daro mažiau rašybos klaidų, bet tos klaidos mūsų negąsdina ir straipsnio vertės nenumažina, jeigu tik jis įdomiai parašytas ir gerai apgalvotas. Klaidas ištaisyti yra lengva. Praėjusiame konkurse buvo 44 dalyviai, iš kurių tik keturi gyvenantieji ne Lietuvoje. Iš tų keturių trys laimėjo premijas. Tad sėskite ir rašykite. Sėkmės !

Svarbus administracijos pranešimas. Jeigu kuris pakeičia adresą, prašom tuoj pranešti administracijai. Taip pat praneškite administracijai, jeigu, pasibaigus prenumeratai, nusprendžiate daugiau žurnalo nebeskaityti. Jeigu nepranešate, mes jį siuntinėjame ir toliau. Kartais laikydavomės kitokios taktikos: pasibaigus prenumeratai ir jos neatnaujinus, žurnalo siuntinėjimą sustabdydavome. Bet gaudavome nemaža protesto laiškus. Žmonės skųsdavosi: "Nespėjau užsimokėti, ir jau sustabdote. Turėkite kantrybės — užmokėsiu". Tos kantrybės mes turime, bet kai praeina vieni ir kiti metai, o balso negirdėti, tai tada pasiunčiame jau gerokai padidėjusią sąskaitą, kurią užmokėti jau yra sunkiau. Tad prašome mus suprasti ir nesunkinti administracijos darbo. Ačiū!

LAIŠKAI LIETUVIAMS — Tėvų Jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros žurnalas. Redaktorius — Juozas Vaišnys, SJ. Redaktoriaus pavaduotojas — Algirdas Paliokas, SJ. Redakcijos nariai: Danutė Bindokienė, Marija A. Jurkutė, Vytautas Kasniūnas, Jonas Kuprys, Nijolė Užubalienė. Techn. redaktorė — Teresė Pautieniūtė-Bogutienė. Administratorė — Aleksandra Likanderienė. Adresas: 2345 W. 56th Street, Chicago, IL 60636-1098 Tel. (312) 737-8400. "Draugo" spaustuvė. Metinė prenumerata - 15 dol., atskiras numeris - 1,50 dol.